

Metropoolia

Sest sina saad Kristuse
tunnistajaks kõigile inimestele
selles, mida sa oled näinud
ja kuulnud. (Ap. 22,15)

Me tunnistame armu,
kuulutame halastust,
ei varja heategusid.
(Suurest veepühitsuspalvest)

Üksteistkümmend Eestimaa uusmärtrit. Tempera puidul, lehtkuld. 70 × 60 cm. Reomäe Püha Eelkäija Skiita ikoonikoda. 2015.

*Kes võib meid lahutada Kristuse armastusest? Kas viletsus või ahistus või tagakiusamine
või nälg või alastiolek või hädaoht või mõök? (Rm 8:35).*

Patriarh Bartolomeuse läkitus EAÕK 2015. aasta täiskogule. Lk 2 / Metropoliit Stefanuse kõne EAÕK 2015. aasta täiskogul. Lk 3–5 / Püha Sinodi teated. Preester Tihhon Tammes. Lk 5 / Intervjuu patriarh Bartolomeusega. Lk 5 / Olla kristlane siin maailmas. Metropoliit Stefanus. Lk 6–7 / Õigeusu kongress Bordeaux's. Ülemdiakon Marius Raudsepp. Lk 8–9 / EAÕK noortetöö. Preester Aabraham Tõlpt. Lk 9 / EAÕK vaimulike kohtumine. Ülempreester Andreas Pöld. Lk 10–11 / Kirikuteenrite ja kellalööjate kursus Uus-Valamo kloostri. Edgar Grünberg. Lk 11 / Kirikud Suure-Jaanis ja Saatses. Ülempreester Andreas Pöld. Lk 12 / Häädemeeste vaimulik laulupäev. Iren Värva Lk 13–14. Suvised kirikupühad. Lk 14–15 / Elu Kristuses. Püha Nikolai Kavasila. Lk 15 / Maarja festival ja õigeusu laululaager Saaremaal. Lk 20.

Pühima patriarhi Bartolomeuse läkitus EAÕK 2015. a täiskogule

Meie püha Õigeusu Kirik kui asutus on igal pool kindlalt koondunud piiskopi ümber, koosnedes tema seatud ja kirikurahvast teenivast pühast vaimulikkonnast ning kirikurahvast, kes kuuluvad kogudustesse, moodustades nõnda ühtse terviku seadusliku ülemkarjasega eesotsas, nagu seda seletab püha Johannes Kuldsuu, kelle sõnusi „Koguduses peab olema üksainus hääl” (Seletus 1Kr 36, PG 61,315). See tähendab, et Kirik koguneb piiskopi ümber, kelle on valinud ja ametisse määranud seaduslik piiskopidekogu, mille esimeheks on iga autokefaalse kiriku esikarjane.

Pöördudes teie, Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku auliste liikmete poole, oleme kindlad, et te tunnete niigi hästi seda Õigeusu Kiriku pärimuslikku ja pühitsusastmelist korda, mille raames usklikud elavad, saavad pühitsuse ja lõpuks päästetud piiskopi, preestrite ja koguduste ehk usklite kogukondade kaudu, ja mis moodustab kolmeosalise, kuid ühtse terviku. Piiskop, preester ja kogudus moodustavad vastastikku seotud terviku, mille peaks on kirikueeskirjade kohaselt seatud piiskop ning liikmeteks tema pühitsetud vaimulikud, kes teenivad Jumala salasusi ja usklite hulk, kes kuuluvad kohalikesse kogudustesse ja kes kokku moodustavad kohaliku kiriku, kohalikud kirikud aga üheainsa, püha, kogumaapealse ja apostliku Koguduse. Kogudus on üles ehitatud Jumalast antud ning kirikukogude ja pühade isade eelpool kirjeldatud korrale. Igasugune kõrvalekaldumine sellest põhimõttest ja korrast on eksiõpetus ja lahkulöömine ainsa õigeusu Kiriku ihust.

Piiskop on „Koguduste ehe, tõe sammas ja tugi, Kristuse usu kinnitus, omade kaitsja, vastalistele raskelt võidetav, isade seaduste hoidja ja moonutajate vaenlane” (Vassiili Suur, 28. kiri neokaisarealastele, PG 32, 305). Preestril on „sõjamehe julgus, põllumehe ja karjase hoolimine ning pealekauba ei püüa ta saada endale enam kui hädavajalik” (Johannes Kuldsuu 1Kr seletus 21, PG 61,173), sest kõik tema lootus on Jumala armu peale, kes on seadnud tema piiskopi, ja oma piiskopkonna peale. Kogudustesse koondunud usklikud moodustavad „Kristuse taevaliku ja päästva anni... Sest mis oleks kaunim sellest, et koha poolest eraldi asuvad ühinevad ja seovad end armastuses üheksainsaks liikmete kooskõlaks Kristuse ihus?” (Vassiili Suur, 70. kiri, PG 32, 433B-C).

Meie õigeusu Kiriku „kodupaik asub taevas” (Fl 3:20), sest seal teeni-

vad inglijärjed ja on algusest saadik elanud pühad oma astmete kohaselt, aga maa peal peame oma võitlust Kiriku ameti kaudu, mille nurgakiviks on kirikueeskirjade-pärimus ning pant, mille on seadnud pühad isad kohalikel ja üleilmsetel kirikukogudel. Seda pärimust eitavad kahjuks mõned teiseusu kirikud ning rühmad, mis on omaks võtnud võõra ning õigeusku võltsiva vaimu ja mõttemiisi. Seepärast on nad end ka lahti murdnud kogumaapealse Kiriku väädrikkast viinapuust ja võtnud ette rebida katki Kristuse ihu õmblusteta särgi, see on üheainsa, püha, kogumaapealse ja apostliku Koguduse usutunnistuse, Nikaija-Konstantinoopoli usutunnistuse.

Pühitsusastmeline kord Pühas Vaimus on Kiriku alus, Kiriku, mis õpetab õigesti tõe sõna, kannab teenimise risti, teisisõnu ligimesearmastusele pühendumise risti. Nõnda on teinud algusest peale tänapäevani ka teie Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku Emakirik Konstantinoopolis, mis on õigeusu kanoonilise korra valvur ja hoiab kõikumatult talle pärandatud pühitsusastmelist panti võitluses Jumala rahva pääsemise eest. Seepärast on ta pidanud läbi elama nii teotust kui ka au, nii laitust kui ka kiitust, nii surma kui ka ülestõusmist, nii nuhtlemist kui ka ausse tõstmist, suurt vaeva, aga ka lõppematut rõõmu, ainelist vaesust, aga ka vaimulikku rikkust. Ta on teeninud Koguduse salasust kogu maailmas, sealhulgas teie autonoomses kirikus, mis peab kinni pidama usust ja pühitsusastmelise eluviisi pärimusest.

Piiskopkondade ja kogudustena, mida te siin Kiriku täiskogul esindate, on Kirik kohal ühes ajas ja paigas ning toob kaduvasse maisesse maailma tõelise lootuse, lootuse igavesele taevasele elule. Koguduse-elu pühitseb ning annab tähenduse ja sisu kõigile inimelu avaldustele. Seda aga niivõrd, kuivõrd hoiame alal pühitsusastmelist korda, muidu lakka- me olemast Õigeusu Kirik ja muutume ainult selle elu vajadusi teenivaks ühiskondlikuks asutuseks, sirutumata tulevasse ellu, mille jaoks inimene on loodud ja mille jaoks ta püüab muuta maapealset „Jumala kuju järgi” olemist taevaseks „sarnasuseks” (vrd 1Ms 1:26).

Seetõttu kutsumegi teid, kes te teenite Meie Tagasihoidlikkuse õlarüü all olevas autonoomses kirikus, et te täiskogu töö ja otsustega – täiskogu, mis on kokku tulnud ja mille tänusalasus on ühte liitnud teie kohapealse seadusliku metropoliidi, meie armsa venna Tallinna ja kogu Eesti kõrgestipühitsetud

Stefanuse eestseismisel – tugevdaksite meie kalli Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku elavaid rakke, piiskopkondi ja kogudusi. Nõnda võite jätkata tervet ja elavat teenimistööd, kuulutada usku valju häälega, järgides Emakiriku eeskujut, ikka üles ehitatuna kiriku pühitsusastmelise korra alusele kolmetise kava järgi „piiskop-preester-kogudus”, kusjuures kohalikel piiskop on targalt juhtivaks peaks.

Me soovime tugevdada pühitsusastmelist koetist ja üleüldse Eesti kirikut, kellel on „hea meel nõtruses” (vrd 1Kr 12:10) ja mis on nõrkuses avaldanud hämmastavat jõudu; samuti toetada teie Jumalast armastatud kõrgestipühitsetud esikarjast. Seepärast on Oikumeeniline Patriarhaat ja meie isiklikult oma armastavas hoolitsuses ja elavas mures tema hea seisu pärast andnud hiljaaegu teie kiriku käsutusse meie äsjapühitsetud venna Kristopolise piiskopi isand Makariuse, et ta jääks alatiseks teie juurde ja teeniks seal oma pikaaegse kogemuse põhjal õigeusu pühitsusastmelisest eluviisi, kõrghariduse vallas ja oma muude kaunite annete varal, mille abil võib ta anda oma panuse teie kirikutöösse ja Jumala rahva ülesehitamisse ülalkirjeldatud pärimusliku korra alusel.

Patriarhliku läkituse lõpuks soovime, et Jumal õnnistaks heldelt alanud täiskogu tööd ja et see kannaks vilja kõigi osavõtjate heaks ja kutsume kõiki üles kuulutama igal pool ja alati ristilöödud Kristust, Jumala väge ja Jumala tarkust (vrd 1Kr 1:23-24), see on Kiriku Pead, kelle nähtavaks märgiks „Kristuse kujuks ja asemikuks” on seatud teie ülemkarjane.

Olgu meie Issanda ja Päästja Jeesuse Kristuse arm ja piiritu heldus Teie armsa Kõrgestipühitsetuse, pühitsetud piiskoppide ning kõigi täiskogu töös osalevate vaimulike ja ilmikutega, samuti kõigi Eestis asuvate Konstantinoopoli Emakiriku ja Meie Tagasihoidlikkuse, teid väga armastava patriarhi vaimult vagade ja kalliste lastega.

3. juunil 2015. a

† Bartolomeus,
Konstantinoopoli patriarh,
teie kõigi armastav vend Kristuses
ja eestpaluja Jumala ees

Kõrgestipühitsetud Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Stefanus, Meie Tagasihoidlikkuse armas vend ja kaasteenija Pühas Vaimus, Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku pühitsetud piiskopid, aulised preestrid, auväärt mungad ja nunnad, kõik selle iga-aastase ja korralise täiskogu saadikud – arm olgu Teiega Jumal-Isalt, meie Issandalt Jeesuselt Kristuselt ning kõige pühamalt Vaimult, kes kõike korda saadab.

Suure rõõmuga sai Oikumeeniline Patriarhaat ja Meie Tagasihoidlikkus isiklikult Teie, meie armsa venna kõrgestipühitsetud Tallinna metropoliidi 15. mai kirjast nr. CPLE/48.15 teada, et 4. juunil k.a kutsutakse kokku Teie püha autonoomse Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku korraline iga-aastane täiskogu, mille üheks peateemaks on „piiskop-preester-kogudus”. Rõõmuga vastame Teie palvele ning saadame kõigile selle suure kirikunõupidamise liikmetele Oikumeenilise Patriarhaadi tervituse ja Meie Tagasihoidlikkuse, teiegi, vagade Eesti õigeusklite, patriarhi, õnnesoovid ja õnnistuse.

Meil on elavalt meeles meie ametlik külaskäik Eesti Apostlik-Õigeusu Kirikule, mis tänu Oikumeenilise Patriarhaadi algatusele ja hoolitsusele ning Teie kõrgestipühitsuse, vend Stefanuse väsimatu tööle ja vaevale on jõudnud juba oma teenimisameti õitsengule. Seepärast kasutame head võimalust, et pöörduda teie kõigi, kirikuasutust teenivate inimeste poole ning väljendada oma rõõmu ja kiidelda Issandas teie edusamude ja saavutuste üle sealsel Issanda viinamäel.

Õigeusu teoloogia kohaselt „tähendab Kirik kooskõla ja üksmeelsust”. See saab teoks tema pühitsetud astmestiku kaudu, mille pühad isad on kirikukogude otsuste ja kanooniliste seadustega määratlenud. Nad on seadnud, et iga kohaliku kiriku peaks on piiskop: „Kus on piiskop, seal on ka Kogudus,” nagu ütleb püha Ignaati Jumalakandja.

Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Stefanuse kõne EÄÖK 2015. aasta täiskogul

Kallid vennad Kristuses Tartu piiskop Eelija ja Pärnu ja Saare piiskop Aleksander!

Kallid preestrid ja diakonid!

Kallid arhoniid Tõnis Rüütel ja Viljo Vetik!

Kallid püha Johannese skiita ja koguduste esindajad!

Kallid külalised!

Jälle oleme Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku täiskoguks kokku tulnud siia ajaloolisesse pühakotta, kus puhkab püha piiskop ja märter Platon. Tema pilgu all ja tema õnnistusel alustame seda tööpäeva ühtselt ja tulevikku suunatult.

On tõsi, et teatud kinnistunud harjumuste tõttu on nii Kirik tervikuna kui ka kogudused eraldi sulgunud mõningasse paigalseisu. See võib tunduda murettekitav ja selle eiramisest poleks mingit kasu. Kuid tõsi on ka see, et meil on Kiriku ja kogudustena piisavalt põhjust olla lootusrikas.

Meie lootus tugineb kindlusele, et Issand ei jäta meid ja et Ta juhib meid elu kaootilisel teel.

Kinnitades evangeeliumi ülistatud Karmastuse esmatahtsust kiiresti levivate administratiivsete ja bürookraatlike seaduste ees, mis jätavad tähelepanuta veendumuse Jumala näo järgi loodud inimesest ja kuulutades vennaliku jagamise praktika olulisust „igaüks iseenda eest” suhtumise asemel, saame meie, Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku liikmed, levitada vabadussõnumit ja lootust vabaneda kõikvõimalikest ahelatest, millega inimesed üksteist lakkamatult kammitsevad.

Elmise aasta täiskoguga võrreldes oleme see kord astunud kogu Kirikut puudutavasse muutuste perioodi. Seda oli selgelt näha ka aprillikuisel vaimulike koosolekul Otepääl. Need muutused sunnivad meid olema loomingulised. See on tõeline õnn, millest tuleb kinni haarata.

Ennekõike tuleb mees pidada, et Kiriku tulevik on evangeelium. Evangeelium on elu sõna, mitte sellepärast,

et ta ei esita tingimusi, vaid et ta ärgitab loovale tööle. See, kes Jumala Sõna ja pühasid kirju tegudesse rakendab, ei saa lasta end mõjutada meedias tihti kumavatest arvamustest kiriku kohta, statistikabüroode väljaütlemistest või paljude kaasmaalaste ükskõiksusest. Ärgem laskem ennast seega häirida asjaolust, et tulevikus sarnaneb Kirik üha vähem ühiskonnaga, et temast saab pigem vähemuse kirik, et ta elab edasi väikestes elujõulistest kogukondades, milles inimesed tegutsevad oma usul ja veendumustel.

Institutsionaalses plaanis peame aga ledasi arenema. Ennustan, et see võtab meilt kõigilt umbes kolm aastat pühendumist ja pingutusi.

Esseisvatest ülesannetest tahan nimetada järgmisi:

Esimene ja väga oluline on vastastikkuste suhete kvaliteet

Meie elu koosneb suhetest. Kiriku juhtorganite ja koguduste vahelised suhted on kaugel eeskujulikest. Vastutus selle eest lasub ühtviisi mõlemal, me käitume justkui oleksime mingi isesuguse Paabeli torni ehitajad, nagu piibel ütleb, ja isegi ühte keelt rääkides ei mõista me teineteist...

Et igaüks katsuks läbi oma südame-tunnistuse ja pühiks ukseesise, niipalju kui võimalik! Et aga leida meie kõigi vahel ühine keel, selleks on vaja vabaneda kibestumisest, salvamisest ja kangekaelsusest. Iseendasse sulgunud süda ei saa esmatahtsaid Jumala sõnumeid vastu võtta, vaid kuulab ilmalikke lahkmeelele ohutavaid nõuandjaid ega järgi ühtsusele ja inimestevahelisele osadusele viivat teed.

Iseäranis pöördun ma kõigi meie vaimulike poole. Kui meie, vaimulikud, ei suuda olla oma karja jaoks lohutuse, kaastunde, alandlikkuse ja kannatlikkuse eeskujud, siis kuidas julgeksime kuulutada oma kogudustes ja ümberringi seda Issanda öeldut (Mt 11:28-30): „Tulge minu juurde kõik, kes olete väevatud ja koormatud, ja mina annan teile hingamist! Võtke enda peale minu ike ja õppige minult, sest mina olen tasane ja südamest alandlik ja te leiate hingamise oma hingede, sest minu ike on hea ja minu koorem on kerge!”

Ajad on muutunud ja muutuvad veelgi. Meiegi hulgas on teatud hulk inimesi, ma loodan, et väike hulk, kes tahaksid jääda vanade teadmiste ja suhtumise juurde, mis ei ole aga alati kõige

edasiviivamad. Kui me pole võimelised või ei taha lasta langeda oma seesmistel müüridel ehk sellel, mis häirib meie iga-päeva elu, laskem siis vähemalt rahu teha tööd sellel väikesel karjal, kes igal hetkel, päeval ja ööl maksab iseenda hinnaga ränka lõivu meie ja ma julgeksin öelda, et meie kiriku kui institutsiooni püsijäämise eest.

Teine ülesanne puudutab meie vaimulike, usuõpetajate, kaplanite ja nende assistentide haridust

Koostöökokkulepe, mille me Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku Usuteaduste Instituudiga sõlmisime, võimaldab meie õpilastel saada väärilist ja riiklikult tunnustatud teoloogilist haridust. Sinnamaani jõudmine nõudis palju kannatlikkust ja sihikindlust. Me loodame, et varsti saame hakata koostööd tegema ka Tartu Ülikooliga.

Tahan meie Kiriku nimel avaldada tunnustust preestritele kogudustes tehtud hinge-karjasetöö eest, sageli rasketes tingimustes, sageli piiratud teoloogiliste teadmistega, kuid nii suure usuga, et kõik muud probleemid on tagaplaanile jäänud.

Kuid sellest täna enam ei piisa: mitte ainult teadmistest pole puudu, vaid ka õigeusu vaimsusest ja kogemusest. Ei piisa üksnes jumalateenistuste pidamisest või neis osalemisest, et öelda, me oleme tõelised õigeusklikud. Meie tegelik puudujääk seisneb kollektiivses teadmatuses, mis on kirikliku elu kogemus ja „kuidas elada kirikut üheskoos”.

Olla õigeusklik tähendab mitte elada seadustele ja pragmaatilisele üles ehitatud kristlikku elu, vaid teadmisega, et armastusest sündinud andestamisel pole piire, see tähendab anda pigem tunnistust halastusest, nõrgemate hoidmisest, vennaarmastusest kui järgida ettekirjutusi ja seadusi. Küll aga ei ole võimalik teha järeleandmisi meie püha usu hoidmisel.

Olla õigeusklik tähendab võtta tähelepaneliku ligimese võrdkujuks hea samarlane; see tähendab valida meeleparanduse ja alandlikkuse eeskujuks tõlner, see tähendab valida armastuse eeskujuks patune naine, kes valas lõhnarohtu Jeesuse jalgadele.

Elu, tõde, valgus – see on osadus. Elu osaduses on elu õigeusulise kristlase-na. Osadus on Püha Kolmainu ise. Meie Jumal on armastus, sest ta on osadus Isa, oma armastatud Poja ja armastuse Vaimu vahel. Olla õigeusuline tähendab

olla isiklikus suhtes selle osadusega, see tähendab võtta oma elu osaks see osadus, millega Püha Kolmainus meid kirikusse kutsub.

Kõike seda on võimalik õppida palvekaudu, kasutades teenistus- ja palveraamatuid, kasinusega ja kirikuiseade õpetust uurides. Seda on võimalik õppida ka eeskujuga kaudu, mille vaimulikud oma Jumalalt usalduseks saanud karjale annavad, jumalateenistuste korrapärase talitamise ja vastutuse kaudu vaimulike ja materiaalsete pöördumiste eest, mida kõigekõrgema altari ette kantakse.

Selle ülesande olulisuse tõttu, mis snüüdist meie Püha Platoni Seminari ees ootab, on Tema Pühadus oikumeeniline patriarh Bartolomeus otsustanud määrata meile abiks ühe oma vikaarpiiskoppidest, Kristopolise piiskop Makariose, kes hakkab meid toetama seminari dekaanina. Samal ajal jääb Tema Pühaduse teenistusse Konstantinoopolis ja jätkab õppejõuna Kreeta patriarhlikus teoloogilises koolis, kus ta on juba pikki aastaid töötanud. Me täname ja tunnustame teda siinkohal ja samuti Kreeta peapiiskop Ireneust, kes aitab katta metropoliit Makariose töötamisega seotud kulusid. See näitab, millist olulist tunnustust on välismaal pälvinud meie õnnestumised oma kiriku ülesehitamisel.

Kolmas ülesanne on seotud kloostritega

Püha Ristija Johannese skiitas Reomäel on öed palju head ja ilusat teinud. Mul ei ole vajadust neid tänada, sest palju kõrgema palga saavad nad taevariigis oma julguse, sihikindluse, vastutulelikkuse, alatise rõõmsa tuju ja meelekindluse eest meie püha usu tunnustamisel siin Eestimaal. Praegu rajame koos õdedega küünlavabrikut, mis võtaks üle kiriku küünalde tootmise.

Otsime aktiivselt rahastajaid ja ma loodan, et saame juba mõne kuu pärast sellest konkreetsemalt rääkida.

Mungakloostri projekt Setumaal on samuti töös: riik lõpetab viimaseid toiminguid, et anda meile selleks üle 17 hektarit maad Beresjes Peipsi järve kaldal ja u 10 kilomeetrit Rāpinast.

Meil on väljavaateid saada munkasid Kreeta kloostrist, kes selles osas meid aidata tahab. Olen veendunud, et Jumala abiga ja kohalike elanike toetusel jõuame eesmärgini rajada klooster sellesse õigeusust hoitud piirkonda.

Fotod: Madis Sinivee

Neljas tööpõld puudutab meie noortetööd

Peame tunnistama, et meie kirikus ei ole palju noori. Kahtlemata näitab see noortele suunatud hingekarjasetöö „kriis” meile teed Jumala juurde – see peab olema vastandamisteta, surveamiseta ja lõpmatu kannatlikkuse tee.

On oluline, et noortetöö toimuks seal, kus noored ja noored täiskasvanud saaksid osa Jumala Sõnast. Seetõttu on pühapäevased kogunemised alati suure tähtsusega, sest neil osalev usklike kogukond aitab meil meie usku avastada ja seda sügavamaks muuta. Just jumaliku liturgia allikal võivad meie noorte silmad avaneda Jumala vastuvõtmisele.

Noortega tegelemine algab evangeeliumi elavamast tunnistamisest kogu kogukonna poolt. See puudutab ennekõike meie vaimulikke ja näeb ette

süvitsiminevat edasiliikumist, mitte pinnapealsust; võimekust vaadata sügavas usus ja julgusega laiemalt meie inimestele, meie ühiskonnale ja meie noortele. Kirik on olemas kõigi inimeste, seega ka noorte jaoks.

Külastajale Kirik austab noori selgustena, nagu nad on. Noortel on vaja end Jumala kohalolule avada täies vabaduses, et see saaks oluliseks osaks nende endi elukogemusest. Neil on vaja astuda samme Jumala avastamise teel isikliku rütmi järgi. Noortel on vaja läbi- ja järk-järguline pikk tee, et jõuda Issandani, kes neid saadab vähimatki vastuolu peale surumata.

Me ei pea endale illusioone looma: Mütlesin juba eelpool, et ajad on väga muutunud. Enamik noortest ei tea kristlikust usust mitte midagi või peaaegu mitte midagi. Rohkem kui kunagi varem peame neile näitama, et kristlaseks olemine sõnas ja teos on tõepoolest erinev mitte kristlikust elust.

Me peame suutma neile öelda, et tänu elukogemusele mõistsime, et kristlik elu on hea: ja et seetõttu saame meie, kristlased, maailmale näidata ja öelda, kes Jumal tegelikult on. Et elu Kristuses on armastus ja ilu ja tee ilu juurde. Ilu, mis päästab maailma, nagu ütles Solženitsõn ja Dostojevski juba enne teda. See ilu juhib ellu, mis on tugevam kui surm, olles igas olukorras ja igal elujuhtumil elav tunnistus evangeeliumist, Heast Sõnumist meile kõigile.

Aprillikuisel vaimulike kohtumisel Otepääl pakuti välja uus meeskond, kes võiks Noorte Liidu tööd ümber korraldada ja elavdada. Ma soovin neile kogu

südamest edu meie Kiriku tuleviku jaoks nii olulise ülesande täitmisel. Kõigilt vaimulikelt ja koguduste juhatustelt palun head vastuvõttu meie noortetöö tegijaile. Ja mitte ainult vastutulelikkust, vaid ka nende poolt väljapakutu rakendamist, et nende ettevõtmisi toetada ja abistada.

Ja veel üks märkus: kaasakem noortetöösse oma eakaad kogudusteliikmeid. Palugem, et nad palvetaksid meie noorte eest, sest vanadus on meile Kirikus antud selleks, et palvetada. On hirmutav mõelda, et ühiskonnas, kus ei palvetata, pole ka vanadusel enam tähendust. Jah, me vajame vanu inimesi ja seega peame neid suunama, et meie nooruse ootused võiksid teoks saada, samas kui oma vanemat põlvkonda vääriliselt tunnustame.

Vanavanemate, kolmanda põlvkonna roll pole noorte põlastamine, vaid neile oma elukogemuse edasiandmine. Selline on ka meie Kiriku vastutus: võidelda tänapäevase tõrjumiskultuuri vastu, mis eraldab noori, täisealisi ja eakaad.

Viies ülesanne puudutab rohkem teid kui Kirikuvalitsust

See puudutab meie kiriku vaimulike stasustamist alates järgmisest aastast.

16 aasta jooksul alates 1999. aastast kuni tänase päevani on vaimulike palgad olnud rängaks koormaks Kiriku eelarvele. Loomulikult me ei kahetse seda – vastupidi! Aga iga asja jaoks on oma aeg. Aeg on käes, et me annaksime vaimulike ülalpidamise üle kogudustele. Mõned kogudused on sellega osaliselt juba algust teinud ja mitmed vaimulikudki on saanud iseseisvamateks, töötades näiteks kaplanitena riigisektoris, õppejõududena või erafirmades.

Tahan siinkohal tänada soojalt kõiki meie vaimulike abikaasasid, kes tööl käivad. Ka nemad panustavad väärikalt oma pere elatise teenimisse ning osalevad koos abikaasadega lastele eeskujuliku hariduse kindlustamises. Olgu nad meie kõigi poolt selle eest südamest tänatud!

Aeg on käes, et meie kogudused – nii nagu see igal pool maailmas toimub – võtaksid vastutuse vaimulike tasustamise eest. Nii Pühas Sinodis kui ka Kirikuvalitsuses teeme meiega omalt poolt kõik, et jõuda koos kogudustega niikaugele, et kirikutööd tegevad preestrid ja diakonid saaksid kogudustelt tasu. Täpsemalt väljendudes oleme keskselt palgamaksmiselt üle minemas kogudustepoolsele palgamaksmisele, mis annab minu kindla veendumuse kohaselt kogudustele ja kogukondadele uue hingamise ja jõu.

Detsembrikuus saame täpsed vastused kõigile küsimustele, mida oleme

iga vaimuliku kohta eraldi esitanud. Kus on hädasti raha-abi vaja, ja ainult sel juhul, saame appi tulla. Ehk siis teisisõnu: alates 1. jaanuarist 2016 määrab Püha Sinod koostöös Kirikuvalitsusega iga vaimuliku ja koguduse kohta eraldi, millisele vaimulikule on veel vaja kas täies ulatuses, osaliselt või enam üldse mitte Kirikukeskusest tasu maksta. Aga sel teemal kavatseen täna veel täpsemalt kõnelda.

Armsad vennad ja õed Kristuses!
Elmisel pühapäeval võtsime vastu Püha Vaimu. Laskem endid siis leida

ja lohutada rõõmus, mis on hoopis erinev rõõm ilmalikust mugavusest ja heaolust, laskem ravid ka kõige sügavamaid haavu ja laskem laotada enda üle Tema armastuse tuld ja salvi, mis muudab kõike, mida puutub.

Laskem Tal ennast elavaks teha!

† Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

Tallinnas, EAÕK Täiskogu 2015

PÜHA SINODI TEATED

Püha Sinod kogunes korralistele istungitele käesoleva aasta 9. veebruaril ja 13. mail Tallinnas. Istungitel olid arutluse all üldised kirikuelu puudutavad küsimused. Eraldi leidis käsitlemist Eesti uutmärtrite elulugude uurimise jätkamine, mis tehti ülesandeks ülempreester Andreas Põllule. Samuti anti õnnistus ülempreester Mattias Pallile eesti kirikunimede teemalise raamatu koostamiseks. Vastavalt Püha Sinodi 13. mai

2015 otsusele muudeti EAÕK Täiskogu 2014. aasta otsusega kirikuelu elavdamiseks ja Kiriku keskorganite ning koguduste vahelist koostööd soodustavate struktuuriliste muudatuste ettevalmistamiseks moodustatud komisjonidest Püha Sinodi alaliseks komisjoniks kirikusiseste suhete korraldamise komisjon. Seda juhivad ülempreester Mattias Palli ning noortetöö komisjoni juhivad preester Abraham Tõlpt. Ühtlasi muudeti teiste sinodaalsete komisjonide koosseisusid.

Preester Tihhon Tammes,
Püha Sinodi sekretär

INTERVJU OIKUMEENILISE PATRIARHI BARTOLOMEUSEGA

Teie Pühadus, meie maailm muutub kiiresti. Mõnes mõttes elame keerulistel aegadel, kuid usklik teab, et Issand on meiega ja teeb maailmas oma tegusid. Mis on praegusel ajal usu- ja evangeeliumi kuulutamise suuremad väljakutsed?

Piisab, et heita pilk maailma uudistele ja sotsiaalmeediale mõistmaks, kui kiired on muutused meie ümber. Me peame seega kasvama usus ja lootuses Jumala peale, kes ainsana võib anda rahu meie südamesse ja kogu inimkonnale. Tema on Algu ja Ots, kes on ja kes oli, eile, täna ja igavesti.

Samal ajal peab ütleva, et ajaloos pole olnud aega, mil inimesed oleksid võinud oma keskkonda nii palju mõjutada. Kuna-

gi pole olnud nii ilmne, kui võrd on seotud meie veendumused ja käitumine, meie uskumused ja teod, meie vaimsus ja eluviis. Kunagi varem pole me võinud sel määral oma otsustega määrata inimkonna ja oma planeedi tulevikku. Me võime tõepoolest valida ja muuta oma eluviisi, et tulla toime muredega, millega silmitsi seisame – isearanis sunnitud rände, kliimamuutuste, majandusliku ebavõrdsuse ja ühiskondliku ebaõiglusega.

Ja mis on Teie arvates kõige olulisem ülesanne? Mis on praegu kõige suurem väljakutse?

Kõige suurem ülesanne, ja isegi kõige suurem proovikivi, on tahe ja valmidus neid asju seostada. Kahjuks on tõsiasi, et me tõrgume ja seisame vastu kutsele tunnistada omaenda vastutust raskuste ja lõhede eest, mis meie maailma painavad. Ja selles, ma usun, on probleemi juur: Kuidas tunnistada otsest sidet enda ja maailma vahel? Kuidas mõista, et see, mida me teeme ja mida me oleme, on otseselt seotud sellega, kuidas ülejäänud maailm elab ja millest tal puudu jääb? Viimaks, kuidas elada nii, et külvaksime maailmas kooskõla, mitte lahkemist; tänutunnet, mitte ahnust?

See raske ülesanne on ju otseselt seotud usuga...

Loomulikult! Kui seisame selle dilemma ees, võib usumaailm olla võimas liitlane ühiskondliku õigluse eest seismisel. Ta võib anda vaesuse kaotamiseks, üleilmastumise tasakaalustamiseks, fundamentalismi ja rassismi vastu võitlemiseks ning usulise

sallivuse edendamiseks konfliktidest täidetud maailmas hoopis erilise vaatenurga, mis ületab pelgalt ühiskondliku, poliitilise või majandusliku vaatenurga. Just usundil on suur roll selles, kuidas vastata maailma vaeste, haavatute ja tõrjutute muredele. Sellisena on usund kahtlemata kõige mõjuvam ja võimsam jõud maa peal. Usk ei mängi üksnes määravat rolli inimeste isiklikus elus, vaid ta on ka otsustav jõud, mis koondab inimesi ühiskondlikus ja korralduslikus mõttes.

Kas õigeusu vaimsuses on midagi, mis aitab Teil järgida seda laiahaardelist vaadet ja mõista usu ühiskondlikku mõju?

Õigeusu vaatekohalt on Kristuse ülestõusmise valgus ja vägi optimismi ja realismi allikaks, eriti kui kõik meie ümber tundub olevat vastuolus meis peituva lootusega. Õigeusulised saavad sellele lootusele pilku heita iga aasta paasaõöl, kui piiskop või preester tuleb altarist, mis kujutab Kristuse hauda, ja laulab võidukalt: „Tulge, võtke valgust...”. Nende sõnade juures annab üheainsa küünla tuli valgust kogu seni pimedusse mattunud kirikule. Veendumus, et Jumala valgus on heledam kui mistahes pimedus meie ja kõigi hinges, kes on kirikus, isegi kui mistahes pimedus maailmas.

25. mail, ühise palve ajal Püha Haua ees, ütlesite, et viiskümmend aastat tagasi paavst Paulus VI ja oikumeeniline patriarh Atenagoras tegid lõpu umbusule, mis oli tuhat aastat eraldanud ja isegi vastandanud ida- ja läänekirikut. Ma mäletan Teie jutlust patriarhlikus pühas Georgi kirikus püha apostel Andrease

päeva liturgial. Paavst Franciscuse ees ütlesite, et sel kohtumisel 50 aasta eest „muutis ajalugu oma kulgu” ja et „jahtunud armastus on jälle üles soendatud ja on värskendanud meie tahet teha kõike, mida suudame, selleks, et oleksime kord samas usu- ja karikaosaduses”. Kuidas Te praegu näete teed, mis seisab ees kahel sõsarkirikul?

Pole kahtlustki, et meie auliste eelkäijate, oikumeenilise patriarhi Atenagorase ja paavst Paulus VI, kelle rooma-katoliku kirik hiljaaegu õndsaks kuulutas, ajalooline kohtumine tähistas uut algust rooma-katoliku ja õigeusu kirikute suhetes. Me ei saa eirata asjaolu, et see kohtumine toimus pärast kahe suure traditsiooni terve aastatuhande pikkust vastastikkust usaldamatust ja teoloogilist võõrandumist. Selle XI sajandil alguse saanud valuliku lahutatuse kestel tegid meie mõlemale „õeskirikule”, hoolimata meie ühisest pühakirjast ja pärimusest, omajagu kahju eraldatus ja eneseküllasuse tunne. Patriarh Atenagorase ja paavst Pauluse kohtumine Jeruusalemmas 6. jaanuaril 1964 oli suurepärane algus pikale teekonnale täis leppimist ja läbirääkimisi, mida järgmised põlvkonnad olid kutsutud jätkama ja edasi arendama. Vaadates tagasi neile 50 aastale, võime olla tänulikud Jumalale selle eest, mida on saavutatud „armastuse dialoogi” ja seejärel „tõe dialoogi” kaudu.

* Kreeka kombe kohaselt algab nii ülestõusmisöö jumalateenistus.

Küsinud Antonio Spadaro
Tõlgitud lühendatult väljaandest
La Civiltà Cattolica, 4. IV 2015.

AVATI ESIMENE ÕIGEUSU SEMINAR MADAGASKARI SAAREL

3. juunil viibis Aleksandria patriarh Teodoros visiidil Manakaras Madagaskaril. Patriarh külastas kohalikku prefekti ja edastas sõnumi, milles kutsus rasketes tingimustes elavat rahvast üles kannatlikkusele helgema tuleviku ootuses.

Püha Kolmainu kirikus Manakaras ootas patriarhi suur rahvahulk ning päev lõppes koos saare piiskopiga Madagaskari esimest õigeusu seminari pühitsedes. Kohal viibisid parlamendiliikmed, piiskopkonna vaimulikud ja kogudus. Patriarh rääkis rahvaga kaastundlikult ja armastusega, kinnitades, et seminar on rajatud Manakara lastele – saare tulevikule. Veel avaldas ta lootust, et sellesse nii vaesesse piirkonda tekiks teisigi heategevuslikke haridusasutusi ning preester Apostlose poole pöördudes soovis ta, et

tulevikus õitseks siin ka klooster, mis pakuks saare rahvale armastust ja vaimulikku tuge.

Ülikool rajati Kardista arhimandriit Küriakos Tsolakise annetustel ning patriarh meenutas teda tunnustavalt.

<http://www.patriarchateofalexandria.com/index.php?module=news&action=details&id=1104#prettyPhoto>

OLLA KRISTLANE SIIN MAAILMAS

Praegune ajastu on tuntud oma ettearvamatus, kindlusetuse ja keerukuse poolest. Meie ajajärgul toimuvad pidevad muutused ja maailm areneb pingelise surve all, mis halvab, viib masendusse ja sisendab rohkelt hirmusid.

Siinsamas Lääne-Euroopas tunnevad miljonid inimesed, et neid surutakse iga päev üha kindlamalt globaliseeruvasse maailma, mis lämmatab ja käsitleb neid kui ebaisikulisi numbraid, selle asemel et pakkuda inimesele väärikust, ruumi tegevus- ja otsustusvabaduseks.

Sellistes tingimustes on täielik õigus küsida, kas pole mitte ühelt poolt ennustatud kristluse kadumine läänes ja ühiskonna ilmalikustumine, mille tagajärjel meie kaasaegse ühiskonna kollektiivteadvuses pole Jumal enam kõige oleva Looja, ja teisalt Lähis-Idas ja mujalgi pead tõstev totalitaarsete ideoloogiate areng need põhjused, miks on hakatud religiooniga õigustama hävitamist ja genotsiidi?

Tänases vaimselt tasakaalutus maailmas on meie püha ülesanne leida ülestõusmise tõeline tähendus Kiriku argielus. Samas valitseb nii vaimulike kui ka ilmikute seas sageli suur segadus, mis kahtlemata lähutab Kristuse kirikutöö vääritimõistmisest. Meie esimene, põhiline ja ainus identiteet on olla Kristuses ja üksnes Temas, tõelises Jumalas ja tõelises inimeses, kes on ristil surnud ja kolmandal päeval üles tõusnud meie ja maailma pääsemise pärast.

Ometigi tuleb tõdeda, et on palju inimesi, kes peavad ennast küll täiesti siiralt õigeusulisteks kristlasteks, ent mõistavad Kirikut oma hajusate isiklike tunnete põhjal, mitte sellisena, nagu pühad apostlid ja kirikuisad selle meile on pärandanud.

Puudu on elavast tunnistusest, mille eelduseks on Kiriku salasustest osavõtmine.¹

Kirik, sellisena nagu Kristus teda soovis, ei ole pelgalt ajalooline organism – võimeline kohanema ja muutuma vastavalt ideoloogia- ja filosoofiavoolude muutumisele – selline lähenemine viiks ta ainult ilmalikustumiseni. Samuti pole Kirik üksnes pelgupaik rahulolematutele üksikisikutele, kes loodavad ennekõike rahuldada oma isiklikke vajakajäämisi. Kirik elab osaduses ja vastastikkuses suhtes. Tegelikult on maailma suhe Jumalaga Kristuses see, mida nimetatakse Kirikuks. Ja see „Kristuses olemine”, koht, kus maailm kohtub Jumalaga, kinnitab veelkord, et Kiriku loomus on sügavalt jumalanimilik.

Aadama ja Eeva, meie esivanemate pärispatt paradiisis juhib inimese ja maailma sulgumisse oma „mina” ümber, teisisõnu enesekesksusse.

See on saatana kädetöö, kes on ka ise Jumala loodud, kuid sellegipoolest võimeline nii olemas olema kui ka Jumala loodu hävitamisest toituma, püüdes loodut tühjusesse tõmmata.

Saatanliku jõu kese loodu üle seisneb surmas (Rm 8:19-22), mis pole muud kui tee kaduvikku.² Seetõttu võime öelda, et individualismi allikas on tõepoolest surm, lahutamise vägi.

Kristuse võit aga hävitas inimest ligimesest lahutava surmaväe (Ef 2:13-22). Meie osasaamine ristivõidust pole seega ainult tulevikulootus, vaid tegelikkus. See on antud ristituile (Rm 6:3-4) ja Kristusesse jäänuile (Joh 15:1-8). Kristus on tulnud meie sekka, et hävitada lahknemise vaim ja liita Temasse uskujad. Kiriku väline omadus on ühtsus armastuses (Jh 17:21), samas kui selle ühtsuse kese ja allikas on armulauasalus: „Et leib on üks, siis ka meie, paljud, oleme üks ihu, sest me kõik saame osa sellest ühest leivast” (1Kr 10:17). Kurat on seega võidetud iga kord, kui koguduserahvas on Kristuse püha ihu ja vere vastuvõtmise eel valmis siiralt teineteisele rahuuudlust andma. Samuti on selge, et armulauaosadus pakub inimesele asendust isekuse mistahes väljendusele. Kui me loeme Apostlite tegude raamatust (2:47), et „Issand aga lisas päästetuid päevast päeva nende hulka”, teisisõnu „et Issand rohkendas püha armulauasalasusega iga kord pääsenute arvu”, tuleb mõista, et pääste ei puuduta üksnes üksikisikuid, vaid kõiki euharistia ümber koondunud ühiselt.

Lisan siinkohal, et lunastus läbi ristisurma on kõikehaarav, hõlmates ühtaegu inimest ja kogu maailma tervikuna, see on aine austamine ja ajaloo valgus. Piisab, kui

vaadelda õigeusu ikooni: sellel on kujutatud kogu maailm, mitte ainult inimesed, vaid ka taevas, maa, loomad, meri, jõed, mäed, kaljud, puud ja isegi majad, et meile mõista anda, et kogu loodu on kutsutud pühaks saamisele koos kõigega, mida see sisaldab.

Kuid olgem realistlikud: surm, taandades inimesed enesekesksuse ja egoismi tasan-dile, teeb inimesed tõe suhtes pimedaks. Ja kuna tõde on raske tunnistada, lükkavad paljud selle kõrvale. Inimene eelistab alati võtta tõe pähe seda, mis rahuldab üksnes tema isiklikke soovide. Ta otsib pigem kindlustunnet ja õnne kui katsumusi, mis võivad selle armastusega kaasneda (Fl 1:27-29). Talle piisab tundeüllasest usundist, mis on nii turvaline oma moraalses ettekirjutustes ja lihtsas reeglistikus ja tekitab sellisena küll mugavustunde, kuid ei eelda sugugi Kristusega koos surmast ja maisest tühisusest lahtiütlemise pingutust, samas kui apostlite ja kirikuisade edasiantud usk on kõike muud kui emotsionaalne ega paku ainsa eesmärgina vagadust või mugavust.

Kristuses ja Kristuse nimel elamises ei ole hägusalt abstraktset vajadust teenida ideoloogiaid või üksnes inimese poolt vajalikuks peetavat. Jagada Kristuse kuju järgi armastust tähendab olla maailma nimel risti löödud. Lihtne on rääkida armastusest ja headusest, palju keerulisem on astuda erineva päritoluga inimestega siirastesse ja lähedastesse suhetesse. Meie, õigeusulistest kristlastest jaoks on ainus elamist väärt tegelikkus „pühade osadus”, ainus, mis suudab maailma muuta, kuivõrd kogu inimkond ja ühiskond on kutsutud muutuma läbi Püha Vaimu armu ja tegutsemise.

„See on täpselt see,” kirjutab isa Johannes Romanides,³ „mille Kristuse ristisurm ja ülestõusmine on rajanud – üksainus pühade osaduskond, kes ei tegele iseendaga ega oma isiklike arvamustega, vaid kes väljendab lakkamatult oma armastust Kristuse ja teiste ligimeste vastu, otsides selleks võimalusi, otsides alandlikkuses, nii nagu Kristus ennast alandas. Mis ei olnud surmaseaduses võimalik, sai võimalikuks ühtsuses, Vaimus ja Elus.”

Kiriku jaoks on inimene ennekõike müsteerium, müsteerium, mis toimib üksnes armastuses ja osaduses teistega. Hingekarjasetöös tuleb alati arvestada sellise arusaamaga inimesest, et välistada vähimgi hirm, millel pole midagi ühist armastusega, ning liita see arusaam armastusega, millel omakorda pole midagi ühist hirmudega. Kuidas peaks meie evangeelne tunnistus olema tõsiseltvõetav ilma sellise nõudlikkuseta? On vaja, et meie kogudused muudaksid radikaalselt oma suhtumist ja koguduseliikmed mõistaksid, et nad murravad ristimisel antud lubadust iga kord, kui nad ei viitsi kirikusse min-

na ja võtta osa pühast armulauast – ilma milleta, nagu ütleb püha evangelist Johannes, pole meil elu iseeneses ja me sureme vaimselt.

Liturgilise ja osadusliku elu mõju ei piirne sugugi vaid pühapäevaga, justkui see liturgiline osadus oleks pelgalt osa sotsioloogilis-kultuurilisest käitumisest. Oluline on mees pidada, et kuradi võtted pole ajas muutunud (kreeka keeles tähendab *diabolos* lahutajat), ta on iseendale truuks jäänud ja võimeline muutma ennast kasvõi „valguse ingliks” (2Kr 11:14), et surma võim on jäänud samasuguseks ning et pääsemise võimalusedki – ristimine ja osadus – on jäänud samadeks, et kiriku kaanonid pole muutunud ja et me loeme endiselt samu pühakirjatekste.

Kuidas siis aga seletada meie kaasaegseid nõrkuseid, mis pole iial olnud nähtavamad kui nüüd? Kas see pole mitte selletõttu nii, et me ei võitle enam igapäevaselt kurjaga, nagu Pühakiri meid õpetab, või et me kasutame kirikut isiklikes huvides, või et me tõlgendame Kristuse õpetust vastavalt oma tunnetele, tuginedes sageli üksnes mõistuse uhkusele ja ülbusele? Kas selle asemel et keerata selg kirikuisade õpetusele ja pühadele kaanonitele, sest need on „liiga jäigad”, ei peaks tänapäeva õigeusulised kristlased hoopis pöörama pilgud pühakirjas kirjeldatud elule Kristuses ning valvama, et usuõpetus – selline, nagu on andnud meie pühad apostlid ja kirikuisad – jääks muutmata?

„Mis meist saanud on,” küsib püha Porfirios,⁴ „kuhu me läheme, miks meie lapsed lahkusid, miks nad kodust ära läksid, miks nad elu vastu huvi kaotasid, miks nad õpingud pooleli jätsid? Miks see kõik toimub? Saatanal on õnnestunud end varjata ja panna inimesed enda kohta teisi nimesid kasutama.... Nad ei nõustu sellega, et saatan õhutab ja suurendab inimeses egoismi. Ometigi on saatan olemas ja ta on kurja vaim. Väita, et teda ei eksisteeri, on sama kui eitada Evangeeliumi, kus temast räägitakse. Ta on meie vaenlane, meie vastane meie elus, Kristuse vastaline ja seetõttu kutsutakse teda antikristuseks. Kristus tuli maa peale selleks, et vabastada meid saatanast ja kinkida meile pääsimine... Jumal töötab vaikides. Ta ei taha mõjutada inimese vabadust. Ta tegutseb nii vaikselt, et aeglaselt, väga aeglaselt saaks inimene liikuda sinna, kuhu ta minema peab.. Kristlane ei ela pilvedes, vastupidiselt sellele, mida tihti väidetakse. Ta saab osa tegelikkusest ja elab selles. Ta võtab omaks selle, mida evangeeliumist ja kirikuisadelt loeb – ta elab selles. Ta laskub pisiasjadesse, süveneb ja muudab loetu oma kogemuseks. Temast saab tundlik antenn, mis Jumala sõnumeid vastu võtab.”

Nüüd jääb üle määratleda, kuidas inimestevahelist suhet konkreetselt teostada, siinkohal ma mõtlen suhet nende vahel, kes annavad ja kes saavad. Püha Johannes Kuldsuu rõhutab mitmeti ligimesega

1 R. P. Jean Romanidès, „Elu Kristuses”, Synaxe nr 21 (lk 26-28) ja nr 22 (lk 23-26) – Nizza/Prantsusmaa.

2 Püha Atanaasi Suur, „De incarnatione Verbi”, lk 4-5.

3 Jean Romanidès, *loc. cit.*

4 Püha Porfiriose elu ja õpetused. EAÖK kirjastus – Tallinn 2014.

isikliku kohtumise tähtsust, öeldes kõigile halastustöö tegijatele, et ei piisa vaesele raha andmisest, vaid Kristuse eeskujul tuleb abivajajalt võtta kogu tema sügav valu, nii nagu Kristus samastab end meie tõelise valuga ja võtab selle enda kanda. Samamoodi nagu meie saame Kristusega jumaliku liturgia ajal üheks ja nagu Jeesus end meile kingib, peame meigi saama ligimesega üheks, kui me talle midagi annetame. Armastuse müsteerium ühendab Poja Isaga, ühendab Poja igaiühaga meist ja peab meid ühendama tõelisesse osadusse meie vendadega, kust nad ka ei tuleks ja kes nad ka ei oleks. Selles seisneb pühale Johannes Kuldsuule nii kallis väljenduses „altarisakrament ja vennasakrament” peituv teoloogiline tähendus.

Mida elujõulisem on kristlik kogudus, seda selgemalt teavad selle liikmed, et ligimene on vend – see, keda ma igal sammul kohtan, see, keda ma püüan vältida... kuid ei lase ennast sellest kõrvale juhtida. Kui kaugetele ma ka põgeneda ei püüaks, saab ta mu ikka kätte – ta on siin, ta vaatab, esitab küsimusi, palub, sageli sõnatult. Kogudus on kutsutud moodustama maa peal samasugust jagatud armastuse, vastastikuse hoolivuse, solidaarsuse ja dialoogi õhkkonda, nagu see toimib igavesti Püha Kolmainu sees. Sellepärast, et kõik on loodud Kolmainu kuju järgi. Ja kuivõrd inimene on loodud Jumala näo järgi, ei saa ta täiuslikuks ükski, vaid suhtes teistega. Sellel nähtusel on üks nimi: külalislahkus.

„...me elame,” kirjutab pastor Nathalie Chaumet protestantlikus ajakirjas Réforme 2. aprillil 2015, „täielikult mitmuslikus ühiskonnas. Multikultuurses, mitmekonfessioonilises. Majanduses valitseb üleilmastumine. Me planeerime oma puhkused üha kaugemale. Aga igapäevaelus laseme end võita mõtetel, milles ligimesest saab murettekitav oht... Ärgem laskem end eksitada, ükski tõke ei saa pikas perspektiivis eemal hoida neid, kelle oleme tagasi lükanud... iial pole kerge valida võõra omaks võtmist, isegi kui kultuurišokil võib olla meid tugevamaks tegevad tagajärjed. Kuid see nõudlik tee kingib meile ka reaalse võimaluse avastada vendi inimlikkuses, keda me tasapisi nägema õpime”.

Kedagi vastu võtta tähendab luua koguduse rüpes ligimese jaoks vabaduseks vajalikud tingimused, see tähendab võimaldada igaühel inimesena olemas olla; see tähendab anda Kristusele võimalus muuta ja teha temast uus inimene. Selline on kiriklik vastuvõtt, kus igaühel on võimalus anda teisele vastavalt oma andidele. Ja need annid on Püha Vaimu antud: „Aga Vaimu vili on armastus, rõõm, rahu, pikk meel, lahkus, headus, ustavus” (Gal 5:22). Tegu on pika teega, mis viib läbi kitsa värava, kui kasutada evangelist Matteuse sõnu (7,13-18). See värv, ütleb meile Jeesus, usu uks, on tõepoolest kitsas. Kahtlemata on vähe neid, kes püüavad sellest läbi pääseda. Ja ometigi on Kristus sellele väikesele karjale andnud ülesande olla maailma valgus ja maa sool. Neile meie seast, kes ei saa katsumuste ja eesisevate raskuste tõttu muretsmata elada, on Jeesus vastanud: „Mina olen uks. Kes iganes läheb sisse minu kaudu, see pääseb” (Jh 10:9).

Aatose mäe munk Mooses kirjutab: „mõned meist arvavad, et meie elu siinpoolsuses on piisavalt lühike. Kuid näib, et selline mulje eluaja lühiduse kohta on kõiksugu liialduste, halva käitumise ja kõrvale kaldunud kommete tagajärg. Kui me aga vastupidi kasutame oma eluiga austuse, tähelepanelikkuse ja kokkuhoidlikkusega, näib meie olemasolu siin maailmas olevat piisavalt pikk. Paljud on vanaks saanud, ilma et nad oleksid päriselt elanud, sest nad on terve eluaja elanud kui vanurid; noored on vanaks saanud, ilma et nad oleksid suureks kasvanud. Nad kardavad surma, samas kui nad pole kunagi õppinud elama. Elu libiseb neil sõrmede vahelt läbi, ilma et nad seda tegelikult tunda oleksid saanud. Nad ei tea, mis on elu, mis on surm, ega seda, mis on olemise põhiline tähendus. Just neil, kes peavad oma südametunnistusele aru andma, on surmahirm kõige suurem, neil, kes pole kunagi midagi teinud oma vaimse olemise paremaks muutmiseks ja neil, kes on lasknud ennast elumõnudest kaasa haarata. Vaimne inimene, vastupidi, ehitab tõkke väärastumistele ja ajalikule mürale. Inimene võib alatises hingerahus olla üksnes siis, kui ta on kurjaga halastamatut ja pidevat lahingut pidanud. Jumaliku ettehooldel usaldamine aitab pühendumisele kindlalt kaasa.

Elu jooksul katsutakse meid läbi: kas meil on kannatlikkust, kas oleme armastanud armastust, kas oleme vihanud kurja, kas oleme ennast tundma õppinud, kas oleme Jumalaga kohtunud? Kui nii, siis oleme tegeliku eesmärgi kätte saanud – elu mõtte ja eesmärgi. Me ei karda enam surma. Elu ei väsita meid enam. Me elame läbi tõelist meeleparandust. Me loodame. Me kümbleme rõõmus.”⁵

Tihti agressiivseks peetud moderniseerumissajandil on mõningatel kristlastel tõesti unistus pöörduda tagasi teatud fundamentalismi, ajendatuna nostalgilisest ideoloogiast, mis paradoksaalselt pole aga muud kui üks ilmalikustumise vorme.

Välisilmele ja teatud kõneisikute väljaütlemistele vaatamata oleks absurdne mõelda, et Õigeusu Kirik vastandub Lääne-Euroopale praegu, mil kogu maailmas pööratakse erilist tähelepanu materiaalsele edasijõudmisele ja mil ühiskonnas lobbab liberalism, mis alavääristab inimest ning hävitab ennekõike vaimset elu. Nüüd ongi meil, õigeusulistel, võimalus luua pahatihti ükskõiksusest haaratud kaasaegsetele tingimused tõeliseks kohtumiseks evangeeliumiga. Selline mõtteviis aitab teeotsijaid raskestihoomatavas tühjuses.

Jällegi on meie töö leida veenmissõnu, et õigeusu teoloogia on ennekõike teenimise teoloogia. Selles teoloogias saavad mõtted osa müsteeriumi valgusest, kus lahenevad küsimused elu ja surma ja kurja kohta. Me oleme kristlastena kutsutud levitama seda, mida meile antakse tasuta maailmas, kus kõik on tasuline, kalkuleeritav ja ostetav. Üle kõige on aga vaja vabaneda arusaamast, et lunastus või Poja kannatus on hädavajalikud, lepitada solvatud Isa. Jumal ei ole kurja põhjus, vaid kurja ristilööja, Ta avab meile tee ülestõusmisele ja annab meile tagasi olemise selle mõttekuses ja pühitsuses, ilu tunnistamises. Ilus, mis pole enam omamine ja ahvatlus, vaid osadus.

„Maailmal on vaja tugevaid, vabu ja tõeseid sõnu, väärilisi Sõnale, mis sai lihaks. On vaja, et see sõna laskuks Jumala Poja eeskujul tänavatele,” kirjutab Liibanoni mäe metropoliit Georgi Khodr ja ta täpsustab: „Kristus ei ole institutsioon, Ta on kannatajatele väärtus, teguviis, südame muutumine õrnuse, lihtsuse ja alandlikkuse poole.”⁶

Ja lõpetuseks paar sõna.

Jumalikus liturgias sisaldub kõik, mis on seotud:

- looduse ja inimeste loominguhoidmisega,
- teaduslike ja tehnoloogiliste saavutuste arendamise ja tunnustamisega,
- tänapäevase filosoofia mõttekäikudega,
- Kristuse kiriku ehitamisega maa peale,

⁵ Ajakiri Makedonia, 28. VIII 1911, Kreeka.

⁶ Liibanoni mäe metropoliit Georgi Khodr, „Vaimu kutse”, Kirjastus Cerf/Le Sel de la Terre, Pariis 2001, lk 321-322.

- Jumala pääste väljendamisega maailmas,
- kasinuse ja palvega, mis mõlemad panustavad kogu loodu pühitsemisele ja pääsemisele.
- Euharistia on inimkonna rahumeelne ühinemine Looja trooni ees.

Jumalik liturgia, algselt kultus ja ohverdus, kutsus kristlasi üles kogu inimelu vastutusrikkalt ja otsustavalt ümber korraldama. See korraldaks ümber aja ja suhted mitte ainult inimeste vahel, vaid ka suhted looduga kogu selle terviklikkuses. Liturgia euharistiline iseloom ärgitab usklikke „paremini koos elama”, võtma inimeste töö vilju tõelise annina, mida Jumalale kinkida ja mille tegija ei oota isikliku kasu eesmärgil midagi vastu, vaid annab rõõmuga oma panuse.

Euharistilises ruumis muutub kristlase elu valitseva pidurdamatu tarbimismaania vastandiks. Euharistilises ruumis muutub kristlase elu kaemuslikuks, mitte tarbimiskeskseks.

Kui kristlased võtaksid vaevaks väärtustada jumaliku liturgia osaduse häid omadusi, vabaneks ühiskond oma küllastumatuses ja leiaks võimaluse avaneda lootusele, armastusele, usule – teisisõnu kristlusele.

Ärgem kunagi unustagem, et iga jumaliku liturgia teenimisel saavad teoks ajaloo kõige edasiviivamad eesmärgid. Nii muutub aeg igavikuliseks, ruum avardub piiritult, et hõlmata Seda, mida ei hõlma miski. Liikumine jõuab lõpule lõpmatuses, sest loodu piiridest väljudes jätkab ta mitteloodus liikumatuna liikumist.

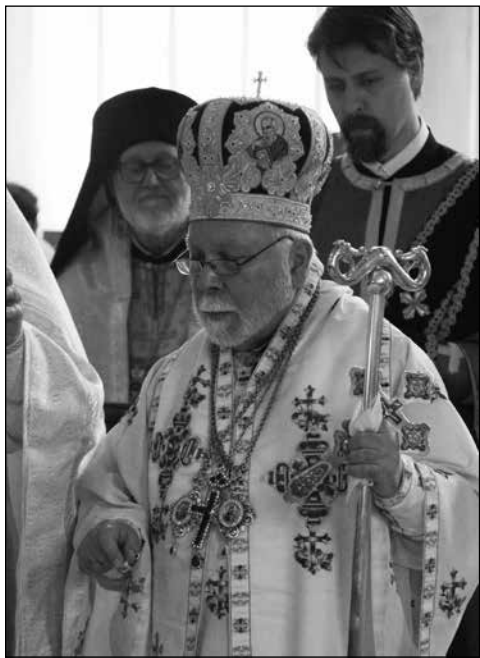
Kahtlemata juhib jumalik liturgia maailma täiuslikkuseni, et kõik saaksid „üheks” ühes Issandas.

Bordeaux's 2. mail 2015.

† Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

Fotod: Anastasia Chernova ja Elisabeth Toutounov

sakraalhoonetesse ja millist kasutust neile edaspidi leida. Järjest enam saame langeda valikuid küsimustes, mille kohta alles mõni aeg tagasi öeldi, et see või too on Jumala kätes. Meditsiini ja ühiskonna areng rekitab järjest küsimusi, kas ja kuidas on see suund kristlusega seotud ja ühildatav.

Töötoad toimusidki teemadel, mis käsitlesid ürituse põhiteemat n-ö rohujuure tasandil: suhted perekonnas, ilmikute roll kirikus, kirikulaul, koguduse igapäevaelu küsimused, psühholoogia ja kirikuisad, kristlus ja islam Lääne-Euroopas, armastus ja seksuaalsus, missioon kodus, kogukonnas ja maailmas, oikumeenia, meditsiinetika seoses elu alguse ja lõpuga jne. Need teemad pole meilegi vast täielikult võõrad.

Siinkohal tuleb meelde, et töötubade ajal olid lapsed isekeskis, väiksematele loeti ette, korraldati mängu, suuremad pidasid kambakesi kohvikut (mida nad muuseas tegid mõnusalt ja nii, nagu ainult teismelised seda suudavad) või leidsid omapäi tegevust, varem aga said süveneda neid huvitavatesse teemadesse.

Metropoliit Stefanuse ettekanne oli tegelikult samal teemal, mis konverentski – kristlased maailmas. Seda saab veelgi lühemalt sõnastada kui ühtsust/osadust. Ja paraku maailma poole pealt vaadatuna pigem ühtsuse puudumist. Metropoliidi sõnavõtt tekitas heas mõttes tugevaid reaktsioone ja pani sügavamalt mõtlema asjadele, millega oleme kas harjunud või mida me ei kuule

OLLA MAAILMAS, AGA MITTE MAAILMAST

Ülemdiakon Marius Raudsepp

30. aprillist kuni 3. maini toimus Prantsusmaal Bordeaux's XV Lääne-Euroopa õigeusu kongress, millest võttis osa ka metropoliit Stefanus.

Sellel korral kandis kogunemine pealkirja „Olla maailmas, aga mitte maailmast“. Toimusid loengud ja töötöad, kokku oli osavõtjaid umbes kolmsada. Ringi liikudes jäi mulje, et suurem osa neist olid omavahel ammused tuttavad, mis võib ka tõsi olla: konverentsi korraldab õigeusu vennaskond, mille alusepanijaks on vene emigrantid, kes põgenesid Prantsusmaale XX sajandi esimesel poolel. Kuna tegu oli ja on kogukondliku kultuuritaustaga inimestega, on perekondlikkusel siiani suur roll ning see paistis ka silma. Hoolimata sellest, et toimuva sihtgrupiks olid täiskasvanud, oli kohviku ruumidest eraldatud ka lastele mõeldud tuba, ja lapsi oli seal palju. Olid ka nendega tegelevad kasvatajad. Mõeldud oli kõigile: lasteaialastele, algkoolis käivatele ja teismelistele. Viimased olid ka need, kelle ülesanne oli kohaliku kohviku pidamine, toitlustusel abistamine (kuna osavõtjaid oli palju, tuli n-ö masse suunata, et kõik sujuks, et jaguks kohti, et ei tekiks liiga pikki järjekordi), info jagamine jne. See andis noortele võimaluse osavõtjatega suhelda, tunda oma olulisust toimuvas, leida oma koht Kirikus.

Konverentsi teema viitab identiteedi küsimusele: kuidas olla see, kes olen? Kuidas käia teed, mida on kutsutud käima? Iseenesest võib jääda mulje, et tegu oli teisejargulise teemaga, millega kunagi n-ö puusse ei pane. Mis iseenesest polegi vale. Kuid tuleb siiski pidada meeles paari nüansi. Esiteks toimus alles hiljuti tulistamine satiirikirja toimetuses. See pole ainus kord, kui vägivaldaaktioone põhjendatakse religiooniga. Teiseks on kogu Euroopas levimas tendents, et kirikud jäävad tühjaks. Ka meil Eestis on toimunud juba konverents teemal, kuidas suhtuda tühjaks jäänud

esimest korda („piiskop peaks juhtima kirikut eeskujul, mitte võimuga“, „kõik saab alguse liturgiast“ jne). Pigem kujunes valitseja sealviibimine pastoraalseks tööks, tunnistuse andmiseks kiriklikkusest ja meie Kirikust. Metropoliit on suure osa oma elust viibinud Prantsusmaal ja sõpru-tuttavaid on tal seal palju. Juba eelmisel päeval, enne ettekannet, oli valitseja pidevalt ümbritsetud küsijaist (mida, muide, teiste vaimulike puhul märgata polnud). Pärast tema ettekannet oli aeg töötubadeks, kahe tunni pärast lõunaks, kuhu jõuti aga suure hiline misega – üldisi küsimusi ja eravestlusi oli lihtsalt nii palju. Kedagi ära ei saadetud, kõigi jaoks võeti aega. Kõige lõpuks (kui piiskopi saatja kippus väsimusest juba ümber kukkuma) tulid intervjuud võtma ajakirjandusprojektiga seotud põhikooliõpilased. Ka selleks leidis metropoliit aega ja suhtus noortesse täie austuse ja tõsidusega. Kõik lõuna- ja õhtusöögid läksid tegelikult samasuguse tähe all – prantslased on küll suhtleja rahvas, kuid mitte lobisejad – niipalju, kui oli prantsuse keelt mittevõltsava inimesele aru saada ja kui polnud käimas eravestlus, oli juttu Kirikust, peamiselt meie kohalikust Kirikust. Sel põhjusel loeti ekteeniaid viimasel päeval peetud liturgial, kus valitseja teenis esimesena, eesti keeles – et anda ka nii tunnistust meie Kirikust.

Liturgia kohta aga järgmist. Seda, kuidas me liturgiat peame, ei ole põhjust häbeneda. See on konkreetne, lihtne ja ilus. Ja veel: paistab tõesti olevat nii, et kui liturgia on korras, on muudki aspektid harmoonilisemad. Me teame, et meenutame liturgial seda piiskoppi, kes on teenistusel esimene, s.t toob annid ja ei ole võimalik, et ühel hoovil jalutab üks piiskop teisest mööda nii, et ei tule teist tervitama. Pole võimalik, et preester ei tule piiskopilt õnnistust võtma, nagu pole ka võimalik, et teeniva piiskopi otsust, kuidas teenida, ei võeta arvesse. Tänu Jumalale pole meie Kirikus neid ja paljusid teisi, palju sügavamaid probleeme.

Tihti peale harjub inimene sellega, mis tal on, ega näe hüvesid, sest need on muutunud igapäevaseks. Meil on Kirik, mis toimib. Seda ei tohi lasta käest, isegi kui rohi mingil põhjusel ei paista siinpool kallast olevat alati piisavalt roheline.

Fotod: Anastasia Chernova ja Elisabeth Toutounov

NÄGEMUS KIRIKU NOORTETÖÖST

Püha Sinodi noortetöö komisjoni ettekanne EAÕK vaimulike päeval Otepääl

Preester Aabraham Tõlpt,
EAÕK Püha Sinodi noortetöö
komisjoni ja EÕNLi juhatuse liige

Eestimaa erinevaid õigeusu kogudusi, eriti just maakogudusi külastades märkame teenistustel vähe noori peresid ja lapsi. Miks on see nii?

Üheks väliseks põhjuseks on muidugi meie ühiskonna urbaniseerumine ja kiire elutempo. Alati, kui nädalavahetustel ja pühade ajal Hiiumaale teenima sõidame, on praamil nii mandrilt saarele sõites kui ka tagasi tulles palju noori peresid ja ringijooksvaid lapsi. Pea kõik nad sõidavad oma vanemaid vaatama või külastavad suvekodusid. See tähendab, et elame linnades kiiret elu ega pühendu mitte Jumala tundmaõppimisele, vaid elatise teenimisele. Puski küla, kus kunagi asus Hiiumaa üks vägevaimaid pühakodasid, on täiesti tühi. Viimane kohalik õigeusklik on samuti mandril ning aitab seal oma lapsi ja lapselapsi.

Levinud on arvamus ja ma olen ka ise öelnud, et meie Kirikus on vaja noortetöö liidrit, kes enda ümber meeskonna koondab ja siis noortetöö käima tõmbab. Kas see on ikka nii? Kindlasti muutub niisuguse kava tulemusena mõjuvõimsamaks meie Kiriku noortetöö katusorganisatsioon kui institutsioon ja noortetööks vajalik tugiteenus, kuid see ei vii noori Jumala otsingule.

Sellisele arusaamiseni jõudis Püha Sinodi noortetöö komisjon ja Kiriku noortetöö katusorganisatsiooni Eesti Õigeusu Noorte Liit (EÕNL) juhatuse. Kahe meeskonna ühise mõttetöö tulemusena pandi kirja aliolev Kiriku noortetöö visioon, mida esitleti aprillikuu viimastel päevadel vaimulike kogunemisel Otepääl.

Ühises arutelus selgus, et Kiriku noortetöö peaks esmalt toimuma just perekonna tasandil. Lapsevanemad ja vanavanemad on oma lastele esmaseks eeskujuks, ja nii, kuidas käituvad nemad ees, nõnda käituvad ka lapsed järele. Emad ja isad, vanaisad ja vanaemad, laske lastel ja lastelastel Kirikusse tulla, ärge keelake neid, sest see kutse on neile antud Loojalt – lastelapsed tulevad ja vaatavad ning mängivad ja las nad kogeavad Jumalasõna just neile omasel moel. Ka kreeka keelne sõna „pedagoogika“ ei tähenda mitte lapse õpetamist, nagu me tihti ekslikult arvame, vaid suunamist, toetamist ja eeskjuu. Oluline on mõista, et õppimine algab juba emaüas ja on otseselt seotud vanemate käitumisega ja eeskujuga. Leidkem rohkem aega laste jaoks, rääkigem nendega ja julgustagem neid. Kui me ise oleme laisad ja mugavad, ükskõiksed ja leiged, ja Jumal on meie jaoks üks paljudest „asjadest“, mida vahetevahel, kui eriti raskeks läheb, ihaldada, kandub see suhtumine üle ka lastele.

Sõna otseses mõttes võib väita, et Kiriku noortetöö saab alguse koguduse vaimuliku poolt isade ja emade, vanaisade ja vanaemade kirikuellu kaasamisest ja suunamisest.

Me leidsime, et keeruline on tõmmata joont Kristuse ihuliikmete vahel: kes on noor, kes mitte. Kiriku noortetööst rääkides tuleks ehk rääkida järelkasvust, inimese kaasamisest Kiriku ellu. Kuid selge on see, et eri vanuserühmadele tuleb läheneda erinevalt. Kirikuelu ja noortetöö kese on euharistia: Kristuse Ihust ja Verest osasaamine. Kui see ei ole nii, siis on oht eralduda Kirikust. Euharistia ja kateheesi kaudu toimub noore inimese kinnitamine kogudusse – Kirikusse.

Kui piiskop on Kristuse ikoon, siis preester on piiskopi õnnistusel tema kohalolu koguduses. Preester ei ole autonoomne üksus, ta tegutseb alati osaduses oma piiskopiga. Tema süda peaks põlema Kristuse järele

ja tema silmad peaksid särama kui lambid. Meie Kirikus on vajakajäämisi vaimulike kirikulikust arusaamast ja haritusest ning tihti ka emotsionaalsest intelligentsusest ning empaatiavõimest. Meie, vaimulikud, võiksime olla rohkem avatud maailmale, me võiksime noori rohkem tähele panna ja kuulata, neid mitte karta. See aga nõuab meilt laia silmaringi ja erudeeritust. Tihti tegutseme omapead ja kuuletumist ei ole. Koos jõudsime järeldusele, et vaimulikele süsteemse hariduse ja pideva täienduskoolituse võimaldamine ja sealt osavõtu nõudmine on meie Kiriku vaimulike „kvaliteedi“ tõstmise võtmeküsimus. **Praktilistel kaalutlustel tuleks ka Tartus viia läbi vaimulike seminare ja koolitusi.**

Kiriku kui Kristuse Ihu liikmeks saame ristides ja salvides: ristimisvee kaudu sureb meis vana inimene ja me ärkame uuele elule Kristuses. Alles pärast ristimist oleme puhtad ja valmis vastu võtma Püha Vaimu, Tema andepitserit salvimises. Ristimise ja salvimise võtab endas kokku Kristuse Ihust ja Verest osasaamine. Meil aga võib kohata noori, kes on Kirikusse ristitud ja salvitud, kuid pole kunagi Kristusest osa saanud. Meil ristitakse tihti inimesi „tänavale“. Veendusime, et kohustuslikuks tuleks seada katehees enne ristimist ja Kirikusse vastuvõtmist. Ristimine toimub Kirikusse – kogudusse, seega peab ristimisele järgnema Kristuse Ihust ja Verest osasaamine. **Hea, kui uue koguduse liikme ristimisel on kogudus kohal!**

Eesti Õigeusu Noorte Liit on Kiriku noortetöö katusorganisatsioon, mis koordineerib ja toetab ülekiriklikku noortetööd. Noorteliidu liikmeteks võiksid olla kogudused. Igast piiskopkonnast võiks liidu juhatuses olla vähemalt üks esindaja. Liidule tuleb koostada uus põhi-kiri. Uus liidu juhatuse peaks esmalt kaardistama koguduste noortetöö võimekuse. Kiriku Püha Sinodi alalise noortetöö komisjoni liikmed võiksid olla ka noorteorganisatsiooni juhatuses.

Vaja on välja töötada noortetöö metoodiline materjal eri vanuserühmadele. Euharistiast ja koguduse elust osasaamine ning pühapäevakool on just enne keerulist puberteedi-iga eriti oluline – see on kogemus, mis toob noored, juhul kui nad murdeas eemalduvad, hiljem Kirikusse tagasi. Keerulises eas noortega (13–16) tuleb olla väga delikaatne ja õrn. Lisaks tuleks 13–16aastastele noortele korraldada laagreid ja üritusi, mis neid köidaksid: koguduse suvelaager, metsalaager, laululaager, spordilaager jne.

Tuleks koostada soovitusliku kirjanduse loend, mida saab kasutada kateheesiks. **Eestikeelset vaimulikku kirjandust on vähe, eriti noortele, seda tuleks rohkem välja anda. Kateheesiks on vaja välja töötada õppe- ja abimaterjali.** Kulude kokkuhoiu huvides võiks kateheetiline materjal olla süstematiseeritult näiteks noorteliidu kodulehel kättesaadav ja allalaaditav.

Ajurünnaku võtsime kokku mõttega, et **Kiriku noortetöö ei saa toimuda ilma vaimulikuta, palveeluta – noortetöö saab alguse perekonnas ja toimub koguduses.** Oluline on aktiivne palveelu koguduses, kus pühale liturgiale võiks järgneda ka ühine tee- ja kohvilaud ning vaba vestlus, kas päeva evangeeliumi või muul elulisel-vaimulikul teemal.

Laiemale avalikkusele suunatud noorteüritused võivad tuua esile noori, kes soovivad Kirikuga ühineda ja ka Kiriku elus kaasa lüüa.

Venekeelsetele noortele ja nende integratsioonile on vaja rohkem tähelepanu pöörata.

Täna kaasamõtlemisses eest meie Püha Sinodi noortetöö komisjoni liikmeid: isa Timoteus Vasselit, isa Ignatius Randa ja EÕNLi juhatuse liikmeid, preester Jüri Ilvest, Tauri Tõlpti, Age Ploomi ja tublit kaasamõtletjat preester isa Vadim Rebaset.

EAÕK VAIMULIKE KOHTUMINE OTEPÄÄL 27.–29. APRILLINI 2015

Ülempreester Andreas Põld

Tallinna ja kogu Eesti metropoliit Stefanuse kutsel kogunesid meie kiriku vaimulikud 27. – 29. aprillini Otepäele koosolekule.

Tänavuse kohtumise eesmärk oli kuulda kokkuvõtteid Püha Sinodi vaimulike töörühmade tehtust, et sellega omakorda valmistuda Täiskogu koosolekuks, mis sel aastal toimus 4. juunil Tallinna Issanda Muutmise peakirikus, nagu tavaks on saanud.

Meiega koos veetis selle aja ka Termopüüli metropoliit ja Pendeli kloostri ülem Johannes Ateenast, keda tunneme juba eelnevatest aastatest Püha Platoni Seminari loengute kaudu. Ta pidas meile vaimuliku mõtiskluse teemal „Preestri panus ja roll õigeusu kirikus“.

2014. aasta sügisel moodustas meie Kiriku Püha Sinod eri teemade jaoks neli töörühma: 1. Koguduste majandusliku arengu ja solidaarsuse töörühm, kuhu kuuluvad preester Toivo Treima (Pärnu ja Saare piiskopkond), preester Justinus Kiviloo (Tallinna peapiiskopkond) ja diakon Toomas Erikson (Tartu piiskopkond).

2. Kirikusisese koostöö töörühm, kes tegeleb kogudustevahelise suhtluse, koguduste- ja kirikukeskusevahelise suhtluse arendamise küsimustega ning teeb täiendustepanekud Kiriku töökorraldusse. Siia rühma kuuluvad ülempreester Mattias Palli (Tallinna peapiiskopkond), ülem-

preester Ardalion Keskküla (Pärnu ja Saare piiskopkond) ja preester Stefan Fraiman (Tartu piiskopkond).

3. Suhtekorralduse töörühm, kelle põhiülesanne on koguduste nähtavaks tegemine Eesti ühiskonnas. Liikmed: preester Tihhon Tammes (Tartu piiskopkond), preester Sakarias Leppik (Tallinna peapiiskopkond) ja preester Kristoforos Parts (Pärnu ja Saare piiskopkond).

4. Noortetöö töörühm, kuhu kuuluvad preester Aabraham Tõlpt (Tallinna peapiiskopkond), diakon Timoteus Vassel (Tartu piiskopkond) ja diakon Ignatius (Indrek) Rand (Pärnu ja Saare piiskopkond).

Komisjonide töö kokkuvõtted

1. Koguduste majandusliku arengu ja solidaarsuse komisjon rõhutas, et koguduse majanduslik areng saab toimuda heas koostöös Kirikukeskusega. Varad on EAÕK omad, aga kohapeal on vaja leida aktiivseid inimesi, korraldada erinevaid üritusi jne. Kõlama jäi märksõna solidaarsus – see on ühise eesmärgi nimel tegutsemine ja selleks peavad vaimulikud üksteist toetama (näiteks haiguste ajal asendamisest). Rohkem ühtehoidmist tekitab tunde, et iga inimene on vajalik. Tõdeti, et Kirik võiks olla rahvale rohkem avatud – tähtis on suhtlemine inimestega, noorte ja laste usuõpetus, preestri vastutusel naisaktiivi kaasamine ka õpetuslikes küsimustes. Lisaks võiks koguduste juures korraldada erinevaid võistlusi, etendusi jms.

2. Kirikusisese koostöö komisjon leidis, et hinge- ja hingekarjase- ja misjonitööle tuleks anda uut hoogu. Selleks tuleks arendada koguduste omavahelist läbikäimist ja koostööd Kirikukeskusega. Tõdeti, et infot tuleb anda vastastikku: mitte ainult seda saada tahes, vaid ka vastu andes. Kogudused peavad vabanema enesekesksusest, kuid ka

Kiriku esindajad peavad suhtuma kogudustesse tähelepanelikult kui nõrgemas osapoolde. Kõik kogudusse ja koguduse kasutatavasse varasse puutuv tuleb enne kogudusega kokku leppida. Kirikus on olemas Traditsioon (püha Pärimus) ja kohalikud traditsioonid, mis ei tohi varjutada ega asendada Kiriku Pärimust ja seda eelkõige liturgilisel tasandil.

3. Suhtekorralduse komisjon esitas osalejatele olulisi küsimusi: Kuidas muuta Kirikut nähtavaks? Milline on meie tegevus? Kuidas peegeldab meie tegevus Kristust?

Leiti, et Kirik peab olema nähtav eelkõige omaenda liikmetele ja meie tegevuses peab olema tunda Kristuse kohalolu. Inimestega tuleb leida kontakt ja koosolemiseks peab võtma aega. Aga ka karjasel peab olema karjane ning piiskopist algab kõik.

4. Noortetöö komisjon arutles kiriku tööd noorte ja peredega.

Ettepanekuid tuli mitmeid: võiks korraldada rohkem laagreid, kuid sel juhul tuleb arvestada ka noorte vanust. Laagriteks saaks rahalist abi küsida Siseministeeriumi Regionaalarengu Fondist. Kuidas teha nii, et noorteüritustel saaks nähtavaks Kirik ja tema pea – Kristus? Esmatasand on pere, sest kui pere ei käi kirikus, ei satu kirikusse ka lapsed. Vaimulikud peaksid olema inimestele rohkem avatud. Iga inimene peaks kogu elu uurima ja õppima.

Kiriklikult on kõige olulisem hetk inimese elus ristimine, ristimise-salvimise ja armulaua sakramenti tuleks talitada koos. Kui meil Eestis levinud kombe kohaselt teenistuse ajal ei ristita, siis armulauda tuleb ristitavale ikkagi kohe pärast ristimist anda.

Küsimus ka, milline on meie salaste tundmise võimekus? Väikelastel on see tundlikkus olemas. Lapsed on alati kirikusse oodatud ja ka noored ei kao kuhugi, kui võtame nad vastu nii, nagu nad on, mitte eeldades, et nad oleksid sellised, nagu meie tahame.

Taas tuli päevakorrale põhiküsimus: Kuidas noori kirikusse tõmmata? Leiti, et noori võiks teenistusel rohkem kaasata (koor, altariteenimine jm), neile tuleks jumalateenistust, talitust ja kõike muud kirikus toimuvat paremini selgitada. Noore inimesega tuleb rääkida – kui noor tunneb tuge, hoolt ja armastust, siis ta tuleb ka kirikusse.

Kirik koos Kristuse, dogmade ja kaanonitega

Vaimulike päevade põhiteemaks oli ühtsus. Ühtsus Jumala ja inimese vahel. Ühtsus mehe ja naise vahel. Ühtsus inimeste vahel. Ühtsus kogu looduga.

Enne pattulangemist möödus elu paradiisis täielikus ühtsuses (1Ms 3:8), Jumal kõndis aias inimeste keskel, Aadama ja Eeva vahel oli ühtsus – nad olid üks (1Ms 2). Kõik algas suhtest Jumalaga ja sel ajal toimis kõik – inimese suhe Jumalaga, ligimesega ja loodusega. Suurim möödalaskmine on usalduse ja usu kaotamine Jumala vastu. Lõhkudes suhte Jumalaga, lõhume ka ühtsuse, see ongi saatana töö. Pärast pattulangemist lõhutakse ühtsus ja vend tapab venna.

Kristuse õpetuse järgi seisneb ühtsus selles, et oleme üksteise jaoks olemas. See on seotud usu, lootuse ja armastusega ja vaim on see, mis ühendab. Kiriku ühtsus seisneb aga tema karjas ja karjases ning see on tagatud piiskopi isiku ja Püha Sinodi kaudu. Samuti salaste kaudu: ristimine, armulaud, laulatus ja üldine liturgiline elu.

Tasub märkida, et pöördumised Jumala poole on liturgia tekstides alati mitmuses: „Meie austame, meie täname, meie kiidame, meie palume” jne. Ka kõik üleilmsete kirikukogude otsused algavad sõnadega: „Meie ja Püha Vaim...”.

Meile on toeks õpetus, pühakiri ja pärimus, Kirikukogud, kaanonid ja usutõed, mis kõik õpetavad ühtsuse ja kooskõla hoidmist. Sest „mida teete ligimesele, teete Jumalale.” Kui kisute tüli ligimesega, teete seda ka Jumalaga. Meie kõigi ülesanne on püüelda ühtsuse poole Jumalaga, ligimesega ja kogu looduga, austades samal ajal inimest kui vaba tahtega isiksust ja mitte osa massist.

Preestriseisus

Inimesed näevad preestri näos Kristust ja kannavad seda edasi kodudesse ja tuttavatele. Püha pühitseb ebapüha ja õnnistus liigub edasi aste-astmelt. Arm tõmbab ja tähelepanu tõmbab. Taas jõuti tõdemuse-

le, et inimesi tuleb tähele panna. Preester peab olema kõikide koguduste tegemiste juures. Abielus preestri esmane ülesanne on üles ehitada kristlik tugev pere, see julgustab teisi ja annab eeskju.

Kõige parem tunnistuse andmine on liturgia, elav kogemus kogudusele. Siis saame „välja minna rahuga” ja elada kristlikult ka väljaspool kirikuaega. Tegeleme parem valguse asjadega, sest pimedusega (või selle vastu) tegeledes neelab see meid varem või hiljem.

Ideaalvariandis peaks vaimulikke ülal pidama usklikud, siis saaks ka vaimulik pühenduda täielikult oma kutsumusele. Ilmalik töö ei ole keelatud, aga kõike vaimulik ei saa ega tohi teha.

Salasusi (eriti ristimist, armulauda, laulatust) on kaanonite järgi keelatud müüa, seda enam üles pandud hinnakirjaga. Inimene võib kirikule annetada ja kirik peaks-

ki usklike annetustest elama. Siit selgub ka, milline on meie rahva tegelik vaimne ja mittevaimne (materiaalne) võimekus.

Koosolekul arutati veel mitmel teemal, mis

täna sel päeval puudutavad nii meie Kirikut kui ka igapäevast elu ning 2015. aasta EAÕK vaimulike päevad lõppesid üksmeeles jumaliku liturgiaga Ilmjärve Issanda Ilmumise kirikus.

KIRIKUTEENRITE JA KELLALÖÖJATE KURSUSEL UUS-VALAMO KLOOSTRIS 24.–26. APRILLINI 2015

Edgar Grünberg

Käisime kolmekesi – Andres Ruus Laimjala kogudusest, Andres Kiveste Mustjala kogudusest ja mina Muhu-Rinsi kogudusest – aprillikuus Soomes Uus-Valamo kloostri kirikuteenijate ja kellalööjate kursusel (ametlik nimi soome keeles „Ponomarit ja kellonsoittajat”). Ettepaneku kursusel osaleda tegi preester Toivo Treima, Soome poolt toetas meid kohalike sõitude rahaga VYS (Viron Ortodoksisen Kirkon Ystävysseura), kursusel osalemise ja laevapiletid tasus igale mehele tema kogudus. Mulle tuli ettepanek paraja tillatusena, sest kui Andres Ruus on pühitsetud lugejaks ja Andres Kiveste on aktiivne kirikuteener ja kellamees, olen mina mõlemal alal üsna algaja. Kuid ehk just sellepärast kulubki minusugusele seda enam ära nii teooria kui ka praktika, mida Soomes veedetud päevad meile pakkusid.

Meie jaoks algas sõit juba kolmpäeval, 23. aprillil, kui mõlemad Andresed Saaremaalt ja mina Tartust Tallinnasse jõudsim. Neljapäeva, 25. aprilli varahommikul andis isa Toivo Tallinna sadamas meile kaasa oma õnnistuse ja sõitsime laevaga Helsingisse, kust pärast põgusat kohtumist Soome sõpradega algas autosõit 400 kilomeetrit põhja poole Lõuna-Savomaale, kus keset imelist loodust, täpsemalt Heinävesi lähedal Juojärvi ääres asubki Soome ainus mungaklooster Uus-Valamo. Kloostrisse jõudsim neljapäeva õhtuks, nii saime veel enne järgmisel hommikul toimunud ametliku osa algust seal ringi jalutada ja kloostriga tutvuda.

Looduslikult on see paik ilus ja rahulik, kus minu arvates aeg puhkab, nagu minu kodukandis Muhumaalgi. Klooster pole sugugi üksnes munkade eluase, vaid ka turismi- ja

koolituskeskus, kuhu võib iga huviline tulla ka turistina, tutvuda kloostri hoonete ja territooriumiga, osaleda jumalateenistustel ja mitmesugustel kloostri korraldatavatel üritustel ja kursustel, nautida niisama vaikust ja rahu. Päril kloostrielanikke on vaid kümmekond, lisaks nende elamutele ja kahele kirikule on kloostri külastajate majad, seminari- ja puhkeruumid, raamatukogu, muuseum, kohvik-restoran Trapesnaja, veinitootmise hoone ja ka pood, kust saab osta suveniire, erialast kirjandust ja kloostri valmistatud veine.

Kursus algas reede, 24. aprilli ennelõunal, päev ise aga kell 6 hommikupalvusega peakirikus. Kursuslasi oli kümmekond, peale meie kolme eestlase olid teised Soome kogudustest Kuopiost, Kotkast jm, osa neist juba kogenud kirikuteenrid ja kursusel mitmendat korda. Kellade mängimist juhendas Peterburist pärit oma ala tõeline meister Vladimir Belov, kes elab alaliselt Kotkas ja põhitegevuseks ongi kellamäng. Kellamängu õppisime auditooriumis selles tehtud mudelil ja kloostri peakiriku kellatornis. Teiseks meie põhiliseks õpetajaks oli alamdiakon munk Joonas, kes pidas teoreetilised loengud kirikuteenija ülesannete ja tegevuse kohta ning viis läbi ka põhjaliku praktilise väljaõppe kloostri peakirikus. Õppetöö toimus vene ja soome keeles ja oli korraldatud väga hästi, põhisuunaga praktilisele. Mina soome keelt ei valda, kuid usun, et tänu juhendajate professionaalsusele sain vähemalt praktilisest poolest peaaegu täielikult aru. Sama arvasid ka minu mõlemad kaaslased, soome-eesti-vene segakeeles saime suheldud ka kõigi kursusekaaslastega. Kursuse ajal osalesime ka kõigil kloostri peakirikus toimunud palvustel ja jumalateenistustel.

Pärast õppetööd reedel ja laupäeval anti kõigile kursustele võimalus teenida altariteenijatenä kaasa laupäevaõhtusel vigiilial ja pühapäevahommikul liturgial. See võttis algul kõhedaks küll, juhtis ju mõlemat teenistust kloostri eestseisja arhimandriit Sergei isiklikult, kellelt enne stihhiira selgapanemist ka õnnistust küsisime. Kõik

läks siiski õnnelikult, sest igal hetkel valvas ja toetas meid meie õpetaja Joonas. Ilmselt ollakse kloostri kogemustega kursustel harjunud, sest eksimustesse suhtuti mõistvalt: kui küsisin peakiriku altaris enne vigiilia algust stihhiirat käes hoides arhimandriit Sergei õnnistust, ütles ta seda andes üsna sõbralikult, et tee ikka ristimärk ka – vähemalt nii ma soome keelest aru sain.

Laupäeva õhtul käisime Soome traditsiooni kohaselt koos kursusekaaslastega kloostri saunas. Kloostri saunas ja teised vaimulikud, kellega kokku puutusime, tundusid olema kõik muhedad ja sõbralikud mehed, meie ei pannud tähele vanadest juttudest meelde jäänud arvamust munkade erilise tõsiduse ega karmuse kohta.

Pärast pühapäevast liturgiat tutvustas Joonas meid ka kloostri ajaloo, käisime vaatamas vana kirikut (mida praegu kasutatakse vaid erilistel puhkudel ja suviti), raamatukogu, riideladu ja muuseumi. Uus-Valamo kloostri ajalugu on tihedalt seotud Soome riigi ja rahva kangelasliku minevikuga, millega meie, eestlased, kahjuks uhkustada ei saa. Varem asus klooster Laadoga järvel Valamo saarel, mis kuulus kuni 1940. aastani Soomele. Erinevalt Teise maailmasõja alguses ühegi püssipauguta alistunud Balti riikidest, kuulutas Soome 1939. aasta sügisel Nõukogude Liidu ähvardustele vastuseks välja mobilisatsiooni ja armee marssis piirile. Pärast raskeid kaitselahinguid Talvesõjas tuli Laadoga Valamo 1940. aasta talvel maha jätta, kuid üle külmunud järve korraldati kloostri evakueerimine ning päästa suudeti ka enamik vanadest ikoonidest ja muudest reliikviast, mida nüüd saab näha Uus-Valamo vanas kirikus ja kloostri muuseumis. Uus-Valamo kloostri asutasidki Laadoga Valamost põgenenud mungad 1946. aastal, praegune uus peakirik sai valmis 1977. aastal. Pühapäeva lõunal andis meie õpetaja Joonas kõigile kursuse lõpetamise tunnistused ja head soovid edaspidiseks. Need kolm päeva selles imelises kohas toredate inimeste keskel olid väga südantsoojendavad ja jäävad kauaks meelde.

Pärast õpetaja ja kaaslastega hüvastijätku sõitsime autoga jälle 400 kilomeetrit tagasi Helsingisse, õigemini Espoose, kus minule ja autojuhina tõsisist tööd teinud Andres Ruusile anti võimalus ööbida Espoo uues Tapiola õigeusu kirikus. See oli reisivõimele vaatamata vaimustav elamus, enne uinumist kahekesi koos laulda ja palvetada südaööl võõras linnas pimedas kirikus!

Esmaspäeval käisime enne laevaga Tallinna poole teele asumist koos Soome sõbraga tutvumas Helsingis Soome õigeusu kiriku keskuses 1905. aastal valminud kodukirikuga (Pappitalon Kotikirkko) ja Hietaniemi õigeusu kalmistu ja kabelitega. Mind ja Andres Kivestet ühendab suur huvi õigeusu kirikuhoonete vastu, püüame neid ikka üle vaadata ja pildistada, kuhu iganes satume.

Meie ühine reis lõppes esmaspäeval, 27. aprillil, kui jõudsim laevaga Tallinna. Mina asusin teele Tartusse, Andresed tagasi Saaremaale.

Tänu Jumalale ja isa Toivo õnnistusele läks meie reis edukalt, saime palju uusi teadmisi ja elamusi ning loodame saanud kogemusi ka praktikas rakendada.

Andres Ruus, Edgar Grünberg ja Andres Kiveste.

SUURE-JAANI (OLUSTVERE) ÕIGEUSU KOGUDUS JA KIRIK

Ülempreester Andreas Pöld

Suure-Jaani õigeusu kogudus asutati 27. veebruaril 1847 ja kalmistu 1911. aastal.

Algselt peeti jumalateenistusi Olustvere mõisas, seejärel Aimla mõisas (krahv Paul Fersen valdused), hiljem kirikuameti majas Papiorus. Esimene puukirik ehitati samasse külla 1848, mille pühitses Riia piiskop Platon 21. augustil 1849 pühade ülemapostlite Peetruse (+67) ja Pauluse (+66) auks (nende ühine mälestuspäev on 29. juunil, peeterpauli päev).

Suure-Jaani ristikujuline õigeusu kirik on ehitatud aastatel 1906–1908 „tundmatult isikult kingitud 100 000 rubla kapitali protsentidest”. Viljandi praost preester Nikolai

Lusik koos kaheksa preestri ja kahe diakoniga pühitses selle 27. aprillil 1908 ülemapostlite Peetruse ja Pauluse auks. Koguduses oli kihelkonnakool (asutatud 1849) ja mitmed abikoolid, mis riigistati 1918. aastal.

Kogudust on selle asutamisest peale teeninud ligi kakskümmend vaimulikku. Suure-Jaani õigeusu kogudus tegutses aastani 1989. Seejärel jäi kirik kasutuse ja hooleta ning hakkas lagunema, katus ja tornid va-

javad kiiret remonti. Omaaegselt õigeusu pühakojate hiilgusest on vähe järel, kirikus olnud ikonostaas asub praegu Haapsalu Maria-Magdaleena kirikus, Suure-Jaanist on ära viidud ka kirikukellad ning 2011. aastal varem ruumi ehtinud kroonlühter.

Suure-Jaani (Olustvere) koguduses on sündinud preestermärter Mihail (Mihkel) Bleive, kes hukati koos piiskop Platoni ja ülempreester Nikolai Bežanitskiga 14. jaanuaril 1919 Tartus taganevate punavägede poolt.

Oleks vaja välja selgitada, kui palju õigeusklikke on piirkonda alles jäänud ja kas nad suudavad pühakojate juurde moodustada kogudust. Elava kogudusega on juba mõtet hakata taastama oma pühakoda.

Pühapäeval, 28. juunil toimus jumalateenistus Suure-Jaani kiriku pühakute ülemapostlite Peetruse ja Pauluse auks ja seejärel peeti õigeusu kalmistul hingepalvus uinunutele.

EAÕK SAATSE PARASKEVA KIRIKU KELLATORNI REMONT

Ülempreester Andreas Pöld

Pühakoda saab uue kullatud risti ja remonditud kellatorni

Kes on viimasel ajal Saatses käinud, on näinud, et kohaliku EAÕK Saatses Paraskeva kiriku kellatorn on ümbritsetud paarikümne meetri kõrgustest tellingutest – remonditakse kellatorni. Avariiremondi käigus vahetatakse välja kellakojade talad ja põrand, tornikiivri lagunenuid laudis, katuseplekk, paigaldatakse piksekaitse, mis kõrgeima punktina jääb kaitsma ka ümbruskonda pikse eest.

Töid rahastab kirikuhoone omanikuna Eesti Apostlik-Õigeusu Kirik, Eesti riik „Pühakodade programmi” ja muude riik-

like rahastamisallikate kaudu ning Värskavald ja Saatses kogudus.

Tööde käigus saab taastatud ka kellatorni kiivri ligi kuuemeetrine „piik”, mille otsa asetatakse uus kullatud rist. Pehkinud ja sõjast ning ajast puretud kellatorni „piik” murdus 1970ndate aastate lõpul ja kukkus alla, purustades nii kirikuhoone katuse, lae kui ka põrandat. Selle sündmuse armid on tänapäevani kirikus näha. Õnneks tookord keegi inimestest viga ei saanud. Taastamisele ja kuldamisele saadetud „uus” torni rist on pärit suletud Maaritsa õigeusu kirikust. Kaheksaharuline (õigeusu) rist toodi Saatses koguduse eestvõtmisel ja tellimisel sealt ära. Praegu on rist restaureerimisel ja kuldamisel Soomes. Risti metalloosa restaureerivad Markku Tuominen ja Pertti Hämläinen ning risti kuldab meisterkuldaja Raimo Snellman. Rist peaks saabuma Eestisse jaanipäeva paiku, ta on ajalooline ja sobib nii kuju kui ka suuruse poolest Saatses kiriku kellatorni arhitektuuriga.

Siinkohal on Saatses kogudusel suur palve: kõigil, kes soovivad kogudust Paraskeva ajaloolise ja omanäolise õigeusu kiriku taastamisel aidata, on võimalik seda teha, toetades annetusega EAÕK Saatses Paraskeva kogudust (a/a EE532200221031171211).

Kui annetusi laekub rohkem, kui uue risti kuldamiseks vaja läheb, on restaureerimise ootel kiriku välis- ja siseuksed, aknad jpm. Jumal õnnistab iga andjat! Põnevus on suur selle uue ilu ootel! Loodame uuendatud kellatorni avada ja õnnistada koguduse nimepäeval – päänitsapäival, mis on sel aastal 31. juulil.

Tahan siinkohal eriliselt tänada Saatses kogudust, EAÕK kantslerit Martin Tooni, Värskavald, riigikogu liiget Priit Sibulat ja Värskavallavanemat Raul Kudret – tänu nende rahastamisele kerkis Saatses kellatorni

remont remonditavate objektide tabelis „punasest joonest” ülespoole ja sai sel aastal üldse võimalikuks. Nimelt on rahastamisel uue korrana kasutusel kaas- ja omafinantseeringutega kaasnevad „boonuspunktid”, mis „tõstavad” objekti nimekirjas ülespoole ja kindlustavad seega riigipoolse rahastamise.

Ehk siis: mida rohkem toetajaid, seda kindlam, et remont teoks saab!

Saatses Paraskeva kogudusest

Saatses (Saatserinna, v.k. Zatsärenje) püha Paraskeva koguduse asutamisega ei ole teada. Kogudus on segakogudus, siia käivad nii venelased kui ka eestlased (setod). Seni kõige vanemaks teateks koguduse ja kiriku kohta on 1679. aastal valatud kirikukellal. Esimene kirjalik teade pärineb 1763. aastast – keisrinna Katariina II-le esitatud Pihkva piiskopkonna kirikute nimekirjast. Esimene puukirik püha Paraskeva auks asus praegusest 20 meetrit lõuna pool (asukoht tähistatud kivist sambaga). Praegune ristikujuline paekivist ja krohvitud kirik valmis

1801. aastal püha suurkannataja Paraskeva (kreeka keeles Reede, vene keeles Pjatrítsa) auks. 1839. aastal ehitati kiriku külge puust kellatorn. 1869. aastal paigutati kirikusse kolmekorruselise, valge õlivärviga värvitud ja kullatud ilustustega kaetud ikonostaas. Kuninglikud uksed on lõiketöö.

1884. aastal pikendati kirikuhoonet ja ehitati terava tipuga piigikujuline kellatorn. 1900. aastal toimus kiriku uuendusremont. Kihelkonnakool avati 1895. aastal Goroditsšes ja hiljem toodi see Saatses ja muudeti 1918. aastal riiklikuks algkooliks. Saatses püha suurkannataja kirik on Eestis vanim maal tegutsev õigeusu kirik ja kuulus oma ainulaadse barokse arhitektuuri, imetgevate ikoonide ja kirikus asuva kiviristi tõttu. Saatses kalmistul puhkavad Eestimaa uusmärtrid: laste ja noorte pühak preester Vassili (Solovski) ja temaga koos kannatanud kirikuvanem Stefan (Grivonogov). Kommunistid hukkasid nad Petseri raudteejaamas 12. jaanuaril 1919 ja nad kuulusid pühakuks 2004. aastal.

Fotod: Toomas Abel

KEVADINE HÄÄDEMEESTE VÄNDRALASE PILGU LÄBI

Iren Värva,
Vändra laulja ja koorijuht

Asutades end laupäeval, 16. mail juba 21. järjekorranumbrit kandvale Häädemeeste vaimulikule laulupäevale, said koorilauljad Vändrast läbida Pärnumaa risti ja põiki. Meiega kaasa rännanud päike, teeäärsete põldude lillerohe rohelus ja rannaäärsete männimetsade valgusküllus löid laulupäevaks just õige häälestuse. Kui olime läbinud kasitud-korrrastatud aedadega Häädemees-

te, jõudsime merelähedase hingusega õigeusu kiriku õuele. Ka siin oli igal sammul tunda heaperemehelikku hoolitsust. Sooja käepigistusega ütlesid igale saabujale tere tulemast ülempreester Ardalion Keskküla ja ürituse peakorraldaja Tõnis Joarand. Tundsime, et olime oodatud ja täiesti küpsed hõiskama tänu- ja kiidulaule Loojale.

Südame tegi soojaks, et algusliturgias ühinesid nii õigeusu kui ka luteri koguduse õpetaja Tauno Tederi palved. Vändraski on kahe konfessiooni lauljad teinud koostööd, et ühiskoorina osaleda 4. juulil Tartus vaimulikul laulupeol. Vändra oikumeeniline koor esitaski lemmiklaule suvisest repertuaarist.

Juba traditsioonilise osalejana oli kohale saabunud EAÕK Tallinna püha Siimeoni ja naisprohvet Hanna koguduse ansambel.

Nende koosseis ja repertuaar on igal aastal erinev. Ühine nimetaja on aga Terje Palli ja nende väga nauditav religioosne pühendumus muusikale. Seekord puudutas sügavalt hinge põnevas seades teos, mida nimetati muusikaliseks mõtiskluseks („Ehk küll tuhanded” Autor Raul Keskküla).

Juba „vana kala” on Häädemeeste laulupäeval ka EAÕK Vändra Apostlite Peetruse-Pauluse koguduse laulukoor, mida juhendab Maria Mahlapuu. Koori repertuaar sisaldab kontsertlaule kirikuaasta pühadeks.

Selleaastased üllatusesinejad olid saabunud meretagusest Kihnust. Nende muusikaliste juurte sügavust võis nii kuulda kui ka näha, sest lauljad kasutasid oma vanaemade lauluraamatuid! EAÕK Kihnu Nikolaose koguduse lauljaid juhib Ella

Leas. Loodame, et nende osalusest Häädemeestel kujuneb „hea harjumus”!

Kihnu rahvalike viiside meloodilisust ja siirust jätkas Kai Marjamägi, kes esitas sooloonumbrina kaks laulu. Neist üks – marsilaadne reibas kodukoha ülistus – puges eriti naha vahele. Küllap on meretuuled need, mis inspireerivad nii kauneid meloodiaid looma... Kai oli ka see, kelle juhatusel sai päeva kontsertosa „Häädemeeste hümni” piduliku lõppakordi. Ühine supisöömine ja kohv-kringel aitasid süvendada tekkinud tänu- ja osadusetunnet.

Hea häädemeestelane! Sinu tõeline rikkus ilusa kodukoha kõrval on elujõuline vaimulik muusikatraditsioon ja jumaliku puudutusega inimesed, kes seda kannavad. Tunnusta ja hoia neid!

EHK KÜLL TUHANDED

Raul Keskküla

1. Ehk küll tu - han - ded mu üm - ber lan - ge - vad, see ei pi - da - nud mu kül - ge puu - tu - ma. Kui Su

sõ - nad tões - ti kõi - ge kan - ge - mad, siis ei to - hiks nad ju tüh - jaks muu - tu - da.

Ehk küll tu - han - ded mu üm - ber lan - ge - vad, see ei pi - da - nud mu kül - ge puu - tu - ma. Kui Su

sõ - nad tões - ti kõi - ge kan - ge - mad, siis ei to - hiks nad ju tüh - jaks muu - tu - da.

Ehk küll tu - han - ded mu üm - ber lan - ge - vad, see ei pi - da - nud mu kül - ge puu - tu - ma. Kui Su

sõ - nad tões - ti kõi - ge kan - ge - mad, siis ei to - hiks nad ju tüh - jaks muu - tu - da.

Foto: Inga Heamägi, Häädemeeste, 2013

Raul Keskküla on juba Häädemeeste vaimuliku laulupäeva veteran. Nii Raul, tema isa, ülempreester Ardalion, ja ema, tai-metark Tiiu, samuti ka öde Teele on hariduselt psühholoogid. Kevadest hilissügiseni on Raul Häädemeeste koguduse „oma“, alles esimeste lumehelveste aegu saab Tallinna Siimeoni ja Hanna koguduse koor ta endale tagasi (olgugi vaid „laenuks“). Raul kirjutab ja tõlgib. Tema loodud laulu esietekanne kõlaski Häädemeeste vaimulikul laulupäeval Siimeoni ja Hanna väikese koori ja autori enda esituses.

*Ehk küll tuhanded mu ümber langevad,
see ei pidanud mu külge puutuma.
Kui Su sõnad tõesti kõige kangemad,
siis ei tohiks nad ju tühjaks muutuda.*

*Võiks ju mõelda: las rahvad mässata,
kui ei peaks ma selle pärast põdema.
Küll need sõjakoldded võivad tossata!
Südametes on nad pandud küdema.*

*Sulgen silmad, pööran pilgu endasse –
on seal kohta, kuhu võiksin poetuda?
On seal usku millessegi kindlasse?
Kahtlustele ma ei tihka toetuda.*

*Tahtsid kord, et röömustaksin vabana,
aga uskmatus tegin oma teod.
Rahu leiaksin, kui jääksin magama.
Kui vaid õnnelikud oleks unenäod.*

*Lasku vaimuna mu laintevahule,
kes Sa sõitled torme oma nimega.
Ütle laintele, et jäägu rahule,
pühi vetepeegel jälle siledaks.*

*Sealt ma näen, kes vaatab vastu ülevalt,
kui Su kutsel julgen veele astuda.
Või näen seda, kes end peidab sügaval,
ja Su järel julgen sinna laskuda.*

*Paistab nii, et peegli taga salaja
keegi armusõnu mulle sosistab.
Surma sepp ja oli tulle valaja
püüab endale mind nõnda kosida.*

*Sa ju ütled, et Sul pole head meelt,
kui saab surma öel ja vana patune.
Pööra kõrvale mind põrgu peateelt,
kuub on ammu juba ropp ja hatune.*

*Suhtu suuremeelselt minu vaevasse,
kes Sa tõusid hauast nõnda hunnitult.
Aita mindki tõusta üles taevasse,
kes Sa tõstad oma sandi sõnnikult.*

*Juba kotkad kogunevad kaugemal.
Millal küll Su sammud siia jõuavad?
Ma ei jaksa kaarnatega kaubelda,
tükki südamest nad taga nõuavad.*

*Kui Sa korjad ära kord mu hinge siit,
selle ilma suure linna tänavalt,
kasi puhtaks mind ja sinna mingem siit,
kus Su kerjused Sind juba tänavad.*

*Aita läbi minna kitsast väravast,
kus ma komistan ja ennast ära löön.
Vii mind sinna, kus Su päev on säramas,
kus ei võimutse mu üle enam öö.*

SUVISED PÜHAD

Kirikukalender pole ühetaoline ega üksluine. Kui kevadtalv ja kevad mööduvad enamjaolt suure paastu ja ülestõusmispühade tähe all, siis suvi, vähemalt selle algus, on rahulikum ja vaiksem. Paast on mõnes mõttes astumine tagasi aega enne ristimist (nii nagu seda varases Kirikus jälgiti), seda katkestavad peamiselt vaid pühapäevad, mil meenutame ikkagi Kristuse ülestõusmist. Paasast taevaminemispühani oleme teatud erilises ajajärgus, tunnetame Issanda ülestõusmist ka ühises ja eraviisilises palveelus. Mõneks ajaks viibime ühtaegu taevas, tulevases kuningriigis, ning samas ka apostlite ja algkoguduse ülestõusmisröömus. Taevaminemispühagi ei katkesta seda, vaid on täis Püha Vaimu ootust. Ja nelipühi ise annab meile osadust terve Koguduse lõpliku sünnihetkega Vaimu väes ja tulisuses.

Kuid sellised perioodid ei saa meil igavesti kesta. Jumalateenistuslik aastaring arvestab inimese ja Kiriku olukorda siin maailmas, eri teenimisviise ning jõudu ja suutlikkust. Seepärast naaseme pärast Püha Vaimu väljavalamise püha tasapisi jälle tavalisse, enamus aastast kestvasse rütmi. Vaevalt suudab keegi pidevalt olla oma hinges tulevase aja, päästetud maailma seisukorras. Kõige suuremad pühakudki naasevad Vaimus taevasse kistuse järel jälle siia, tunnetavad armu teinekord eredamalt, teinekord tumimalt. Apostlid ei jäänud ka igaveseks Jeruusalemma nelipühi ülendusse. Nad läksid Kristuse käsul ja Vaimu väes maailma, lähemale ja kaugemale, kuulutama päästet, asutama kogudusi, jagama armuande ja tegema vägevaid tegusid oma Läkijaja nimel. Ja see polnud ainult kõrgemas seisundis viibimine, see oli ka „häda ja vaev armuõpetuse kuulutamisel“, nagu ütleb austuslaul apostlitele. Pauluse sõnul oli ta „...ohus oma rahva seas, ohus paganate seas, ohus linnades, ohus kõrbes, ohus merel, ohus

valevendade käes, töös ja vaevas, tihti valvamis, näljas ja janus, tihti paastumises, külmas ja alasti; peale kõige muu päevast päeva rahva kokkuvool minu juurde, mure kõigi koguduste pärast“ (2Kr 11:26-28).

Seda „laskumist“ teise olukorda, kaasaelamist apostlite lähetustööle kogu maailmas tähistab kirik apostlite paastuga. Nimetatud paast on hilisema päritoluga ja leebem ning erandlik ka järgmisel põhjusel: see algab liikuva kalendri järgi (esmaspäeval pärast esimest nelipühijärgset, kõikide pühade pühapäeva), lõpeb aga ülemapostlite Peetruse ja Pauluse päeval, 29. juunil. Nii on see paast iga aasta veidi eri pikkusega. Meil praegu kehtiva nn segakalendri järgi on ta tavaliselt lühem, sest kui liiguvad pühad peetakse vana, liikumatud aga uue järgi, algab paast üldjuhul varem ja lõpeb hiljem kui puhtalt vana või uue kalendri kohaselt.

Muidu on jaanikuu algus põhiliselt veel liikuvate mälestuste päralt. Nimelt on pühapäev pärast nelipühi mainitud kõigi pühade pühapäev, järgmine (ja vahel ka ülejärgmine või järgmised) aga on pühendatud kohalikele pühakutele. Nii peame meiegi teisel kolmainupüha järgsel pühapäeval Eestimaa pühakute mälestust, neljandal on tavaks meenutada Petseri vagasid inimesi. Kohaliku mälestusena peab mainima piiskoppidekogu otsusega seatud aastatel 1940-1941 vangistatud uutmärtrite püha 11. juunil, esimese küüditamise aastapäeval.

Enne peeterpaulipäeva on veel keskmine kirikupüha – jaanipäev ehk Eelkäija Ristija Johannese sünnipäev. See on eriline selles mõttes, et peale Ristija Johannese ei peeta ühegi pühaku sünnipäeva. Pühaku sünnipäevaks (*dies natalis*) on tema taevase sündimise, surma päev. Kristuse kõrval peame ju ainult Jumalaema sündimispüha, kuid tema roll ja tähtsus on nii erilised, et neid ei saa teiste pühakutega kõrvutada. Ometi

tähistab Kirik juba varasest ajast ka Johannese sünnipäeva. On ju tema kohta Issand ise öelnud: „Naisest sündinute seast ei ole tõusnud suuremat Ristija Johannesest“ (Mt 11:11). Tema sündimise lugu seisab ka pühakirjas, Luuka evangeeliumi esimeses peatükis ning on näide Jumala isearalisest armulikust sekkumisest maailma asjadesse. Sarnased on ka Iisaku, Saamueli ja Jumalaema sünnilood. Jaanipäeva rahvalikud tavad on seotud pigem suvise pööripäevaga. Iseenesest võib ju ka tuld vaadata kui Kristuse Eelkäija tulisuse võrdkuju. Pühitsemisel peab aga meeles pidama, et tegu on kirikupüha ja paastuajaga.

Pühade ülemapostlite Peetruse ja Pauluse päev lõpetab, nagu öeldud, paastu. See päev mälestab nende kummagi märtrisurma Roomas, mis tõenäoliselt toimus küll eri aastatel. Ühine mälestuspäev rõhutab nende kahe iseloomult, kutsumiselt ja lähetustöölt küllaltki erilise armuõpetusekuulutaja ühtekuuluvust ja seeläbi Kiriku ühtsust laiemalt. Sel pühal, nagu ka jaanipäeval ja veel mõnel harval suure pühaku mälestuspäeval, on ka oma järelpüha. Järgmisel päeval, ehkki lauldakse ka laule kahe ülemapostli auks, meenutab Kirik kahteistkümmet apostlit ehk Issanda jüngrit, seda liturgilises mõttes siiski tagasihoidlikult.

Nõnda lõpeb peetripaast, apostlite kuulustöö mälestamine. Seos liikuva pühaderingiga jääb alles pühapäevade numeratsiooni kaudu, mis algab nelipühijärgsest pühapäevast, ning nende määratud kaheksa lauluviisi kaudu, mida kasutatakse koos vastavate tekstidega ka argipäeviti.

Heinakuu on üldiselt pühadevaene. Mitmed keskmised pühakute mälestused küll on, nende seas suurmärter Mariina ehk Margareeta 17. juulil (läänes 13. juulil, tuntud meil ka kui mareta-karusepäev), apostlisarnane salvitooja Maria Magdaleena (22.

juulil), Jumalasünnitaja ema, õiglane Anna 25. juulil (läänekalendris 26. juulil, meil tuntud annepäevana; püha Annat mälestatakse ka koos Joakimiga 9. septembril ja Neitsi Maarja eostumist temas 9. detsembril), samuti ühe tuntuma tervendaja-pühaku suurmärter Panteleimoni päev (27. juulil). Samuti meenutab kirik sel kuul Venemaale ristiusu sissetoojaid, apostlisarnaseid suurvürstinna Olgat (11. juulil) ja tema poega suurvürst Vladimirit (15. juulil).

Idakiriku kalender ei tunne heinamaarjapäeva, mil läänekirik tähistab Jumalasünnitaja ja Ristija Johannese ema Eliisabeti kohtumist (Lk 1:39 jj). Küll meenutatakse 2. juulil Jumalaema rüü toomist Konstantinoopoli Blaherna lossi kirikusse, mistõttu see päev on ka meil Maarjaga seotud väiksem püha.

Rohkem pühitsetakse prohvet Eelija päeva 20. juulil. Maa peal vägevaid tegusid teinud ja tulevankril taeva läinud Tisbe Eelija oli armastatuid prohveteid juba Uue Testamendi aegadel (Ristija Johannestki pidasid mõned taastunud Eelijaks). Tema palve vägi vihma üle ja tulevanker olid põhjuseks, miks ta paljudel rahvastel seostub äikesega, Kreekas ka päikesega (*Ilias* on uuskreeka häälduses tema nimi, *ilios* aga päike). Huvitav on setu tava pidada reedel enne eeliapäeva (mis on vanas kalendris 2. augustil, seega siis juuli lõpupäeval, või ka 1. augustil) suurmärter Paraskeeva mälestuspäeva. Tema nimi tähendabki „reedet“ ja sellest ka vene keele kaudu tulnud püha nimi päät-nits. Tema mälestust reedel enne eeliapäeva, samuti ka mõningaid muid pühade-eelseid reedeid, on peetud ka Loode-Venemaal.

Lõikuskuu algab paastuga enne Jumalaema uinumispüha. See paast on ranguselt võrreldav kevadise suurpaastuga. 1. augustil on nn risti väljatoomine, mõnede ajaloosündmuste ajal peetav väiksem ristipuu mälestus. Samal päeval mälestab Kirik ka makka-

bi märtreid, eelkristlikul ajal ainujumalausest kannatanud juute, kellest räägivad nn deuterokanoonilised (meie piiblis tuntud apokrüüfide nime all) Makkabi raamatud.

Augustis on ka kaks suurt püha. Esimene on issandamuutmine ehk Kristuse kirgastumine. Setukeelne nimetus *paasapäiv* tuleneb kirikuslaavi sõnast *Spas* „Päästja” ega oma seost paasa kui ülestõusmispühaga. Issanda muutmine Taabori mäel (Mt 17:1-9; Mk 9:2-10; Lk 9:28-36) toimus evangeliumite järgi mõnda aega enne Tema kannatamist; püha pidamine 6. augustil on ajalooliselt väljakujunenud tava, võib-olla seotud 40 päeva pärast tähistatava ristilülendamispühaga. Viimane püha tuleb umbkaudu pool aastat pärast kannatusnädalat meelde Kristuse päästvaid kannatusi ja issandamuutmise püha vastavalt Tema

jumalikku au, mida jüngrid said tunda juba enne kannatusi ja mis lõplikult säras juba Tema hauast. Kristuse mitteloodud valguse nägemine sai osaks Tema jüngritestki valitutele, sellegipoolest on selle valguse nägijaid olnud ristirahva seas ka hilisemates sugupõlvades, eriti suurte askeetide seas, ning omal moel püüab igaüks meist osasaamisele Tema armuväest, mida vahel saadakse tunda hiilgava valgusena. Issandamuutmise pühal on kombeks õnnistada lõunapoolsetes maades viinamarju (seal hakkavad nad sel ajal valmima), põhjapoolsemates aga õunu ja marju.

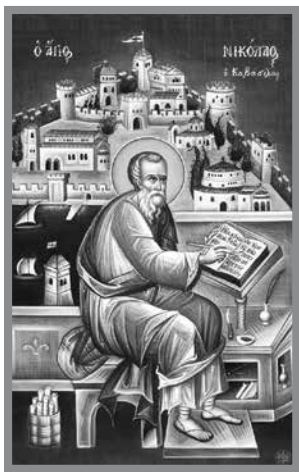
Järgmine ja ühtlasi kirikuaasta viimane suur püha on Jumalasünnitaja uinumine, mida rahvapäraselt tuntakse rukkimaarjapäevana. Maarja elust pärast tema jumaliku Poja taevaminemist ei kõnele pühakiri, küll on

aga selle kohta vanu suulisi pärimusi. Tema lahkumise ajaks tulid kaksteist jüngrit, Toomas välja arvatud, kokku Jeruusalemma. Ta suikus rahulikult oma voodil surmaunne ja apostlid matsid ta Ketsemani aia lähedusse. Hiljem kohalejõudnud Toomas tahtis veel näha tema ihu; hauakamber avati, kuid osutus tühjaks. Hiljem ilmus Jumalaema apostlitele ja kinnitas oma ihulist taevaminemist, jättes usklikele mälestuseks oma rüü. Püha Neitsi ihulik taevaminemine on vana pärimus ja sellest räägivad uinumispüha kirikulaulud, kuid usulausena (dogmana) pole õigeusu kirik seda määratlenud.

Augustis on ka mitmeid olulisi pühakupäevi. 9. meenutatakse püha apostlit Mattiast, kes valiti liisuga reetur Juuda asemele. 10. kuupäeval austab kirik Rooma märtrit ülemdiakon Laurentit, kes kannatas koos paavst

Sikstusega III aastasajal, rahvapäraselt tuntakse seda lauritsapäevana. 25. kuupäeval tähistatakse apostel Bartolomeuse säilmete üleviimist Lipari saarele (paljud pühad on saanud alguse sellest, et pühakute maised jäänused ehk säilmed või muud pühad esemed toodi kuhugi olulisemasse kirikusse).

Kõige olulisem pühakupäev lõikuskuul on aga kindlasti Ristija Johannese pea maha-raiumise mälestus 29. kuupäeval. Tema surmalugu on kirjas Markuse evangeliumi kuuendas ja Matteuse 14. peatükis ning Kirik peab seda päeva suure pühakupäevana. 29. august on ka paastupäev. Nõnda lõpeb kirikuaasta Önnistegija Ema ja Issanda Ristija lahkumisega siit maailmast; uut kirikuaastat aga alustame Neitsi Maarja sündimisega (8. septembril) ja Eelkäija eostumisega 23. septembril).

ELU KRISTUSES. PÜHA NIKOLAI KAVASILAS (algus Metropoolias nr 61)

Ta jätab ühinemata ja liitumata vaid nendega, kes teevad pattu, sest patu osas pole Tal meiega ühist. Kõige muu võttis Ta aga oma inimarmastuses meilt vastu ja ühendas endaga, näidates nii veel suuremat inimarmastust. Suurt armastust näitas see, et Tema kui Jumal tuli maa peale, veel suuremat see, et Ta viis meid siit taevasse. Suurt armastust näitas see, et Ta inimeseks sai, veel suuremat see, et Ta tegi inimese jumalikuks. Suurt armastust näitas see, et Ta vabastas kogu inimsoo hukkamõistust tänu võidule patu üle ühes ihus ja ühes hinges, veel suuremat see, et Ta lunastab iga inimese patud ja lepitab ta Jumalaga. Kuna meie ei suutnud Temani tõusta ja Tema omast osa saada, tuli Tema alla ja võttis osa sellest, mis on meie oma. Nõnda tihedalt ühendas Ta end meie omaga, et annab meile omakorda seda, mida Ta meilt sai. Osa saades Tema inimlikust ihust ja verest asub Jumal ise meie hinge. Nõnda võtame niihästi vastu Tema kui ka Jumala ihu ja verd, Jumala hinge, meelt ja tahet nagu Tema kui inimese omagi. Arstirohi, mis minu haiguse parandab, pidi olema Jumal, ja saama inimeseks, sest kui Ta oleks jäänud ainult Jumalaks, kuidas oleks Ta võinud meiega ühineda ja meile söögiks saada? Oleks Ta aga olnud ainult inimene, poleks Ta suutnud seda kõike teha. Kuna Ta on nüüd mõlemat, ühendub

Ta omasugustega ja liitub inimestega ning võib jumalikkuse abil ülendada ja ületada meie inimloomuse ja muuta see omaks.

Suuremad jõud, mõjudes vähematele, ei lase vähematel vanamoodi jääda. Raud ei jää endiseks, kui ta tules hõõgub; tulle heidetud maapõrm ega vesi ei jää endiseks, vaid saavad osa tule loomusest. Kui nüüd sarnastest jõududest mõjub tugevam nõnda nõrgemale, kuipalju enam mõjub meie loomusele Tema ülev vägi? On ilmne, et kui Kristus valgub meisse ja ühineb meiega, muudab Ta meid ja ühendab meid enesega, nagu muutub veetilk salvimeres. See salv võib temasse langenuga teha vägevaid asju: mitte ainult ei muuda meid hästilõhnavaks, vaid kogu meie seisund muutub end meie pärast välja valanud lõhnasalvi hõnguks, sest „meie oleme ju Kristuse hea lõhn” (2Kr 2:15).

Sel söömaajal on suur vägi ja arm meile, kes me seda peame, kui me astume juurde kõigest kurjast vabana ega tee paha ka pärast. Kui me nõnda teeme ja oleme valmistunud, ei takista miski meil Kristusega täiuslikult ühinemast. „See saladus on suur,” ütleb selle ühinemise kohta õnnis Paulus. See on ülikiidetud abielu, milles kõige püham Peigmees abiellub Pruudi, neitsiliku Kogudusega. Siin toidab Kristus Teda ümbritsevat hulka; selles salasuses ainsana saame „lihaks Tema lihast ja luuks Tema luust” (1Ms 2:21). Nõnda määratleb apostel abielu, nõnda osutab ka Ristija Johannes endast kui peigmehe sõbrast rääkides, et Kristus on Peigmees, kes võtab Pruudi naiseks.

See salasus on valgus juba puhastunutele, puhastaja veel puhastuvatele ja võidmine neile, kes võitlevad kurja ja kirgedega. Puhastele pole vaja muud kui võtta vastu maailma valgust, nagu silm, mis rähmast vabanedes näeb selgelt. Ka neile, kel on veel vaja puhataks saada, pole selleks muud vahendit, sest, nagu ütleb Kristuse armastatud Johannes, „Jeesuse, Jumala Poja, veri puhastab meid kogu patust” (1Jh 1:7). Mis puutub võidusse kurja üle, siis kes ei teaks, et Kristus üksi on selle saavutanud ja andnud oma ihu ainsaks auhinnaks võidu eest patu üle? Oma ihuga

võib Ta aidata neid, kellele kallale kiputakse, selles Ta ju kannatas ja võitis kiusatused.

Meie lihal polnud midagi ühist vaimuliku eluga, vaid ta oli sellega vaenujalal ja sõdis selle vastu; on ju öeldud, et „lihulik loomus himustab Vaimu vastu” (Gl 5:17). Seepärast võttis Jumal nõuks seada liha liha vastu, vaimulik liha maise liha vastu. Liha seaduse abil tühistatakse lihulik seadus, nii et liha alistub vaimule ja aitab seda patuseaduse vastu. Seepärast polnud kellelgi võimalik elada vaimuliku elu enne, kui see õnnis liha ilmale tuli. Ega jäetud alles seadustki, ehkki see polnud kuigivõrd täis maist tarkust.¹ Miski inimlik ei suutnud meid aidata meie sisemise õnnetuse vastu, sest öeldud on, et Seadus „oli jõuetu inimloomuse (liha) tõttu” ja vajas teistsugust liha, mis suutnuks tema väge alal hoida. „Sest seda, milleks Seadus oli võimetu, kuna see oli jõuetu inimloomuse (liha) tõttu, on teinud Jumal, kes mõistis patu inimeses surma, läkitades oma Poja patuse loomuse (liha) sarnasuses ja patu pärast” (Rm 8:3).

Seepärast on meil alati vaja jumalikku liha ja me võtame pidevalt osa armulauast, et Vaimu seadus oleks meis tegev ega annaks maad lihulikule elule ega oleks meil enam põhjust maapõrmu langeda, nagu teevad rasked kehad, kui neil puudub tugi. Salasus on kõigiti täiuslik ja temast osavõtjatel pole puudu midagi, vaid kõike jagab ta küllaga.

Meie langenud loomuse viletsus ei jäta pitsimärki rikkumata – see aare on meil aga saviastjates” (1Kr 4:7). Seetõttu ei võta me seda arstirohtu mitte korra, vaid pidevalt. Pottsepp peab kogu aeg savi juures istuma ja vormist välja vajuvat kuju kohendama. Me peame saama kogu aeg tunda arsti kätt, kes parandab meie murenevat ainet ja teeb sirgeks kõverduvat tahet, et surm meisse märkamatuult sisse ei poeks. Sest öeldud on: „Jumal... on meid koos Kristusega teinud elavaks... kuigi me olime surnud üleastumistes” (Ef 2:5) ja „Kristuse veri... puhastab meie südametunnistuse surnud tegudest

1 Sõnasõnalisemalt: „kuigi see polnud väga filosoofiast hõlmatud”. Konteksti järgi mõeldakse Moosese Seadusest mingit erinevat seadust.

teenima elavat Jumalat” (Hb 9:14). Püha laua vägi tõmbab meisse tõelist elu sellest õndsast südamest, et me seeläbi teeniksime Jumalat puhtal viisil.

Kuivõrd puhas Jumala teenimine on, et me allume Talle, et me kuulame Tema sõna, et me teeme kõike, mida Tema meid õhutab tegema, siis ma ei tea, kuidas võiksin rohkem Jumalale alluda, kui et oleme Tema liikmed? Kes võiks ihuliikmeid käsutada enam kui pea? Kuigi teisedki pühad talitused teevad neist osavõtjad Kristuse liikmeteks, on eluleiva and kõigest täiuslikum. Nagu liikmetel on elu tänu peale ja südamele, nõnda on Ta öelnud, et „nii elab ka see, kes mind sööb, minu läbi” (Jh 6:57).

Inimene elab toidust. Kuid selle püha talituse viis on teistsugune. Muu toit ei ela ega too meisse elu, vaid kinnitab keha ja tundub selle tõttu sööjale elu alusena. Eluleib aga on elu ise ja Tema läbi saavad Temast osavõtjad tõelise elu. Tavaline toit muutub selleks, kes teda sööb: kala, leib ja muu roog muutuvad inimvereks. Siin on aga kõik vastupidi: Eluleib muudab seda, kes Teda sööb ning muudab ja liidab ta enesega. Kuna Tema on tõesti nagu pea ja süda, liigume ja elame meie niivõrd, kuivõrd oleme jõudnud Tema ligi, sest Tema käes on elu.

Seda avaldab Önnistegija ise. Ta ei pea meie elu ülal, nagu road seda teevad, vaid ise Elu olles hingab Ta seda meisse, samamoodi nagu süda või pea annavad elu ihuliikmetele. Seepärast kutsub ta ennast eluleivaks ja ütleb: „nii elab ka see, kes mind sööb, minu läbi”.

Niisiis on ilmne, et Jumala kummardamine vaimus ja tões ning Tema teenimine puhtal viisil on püha armulaua vili. Selle salasuse kaudu saame esiteks anni olla Kristuse liikmed ja Tema sarnased. Teiseks, kuna surnuna ei või me teenida elavat Jumalat, peame elus püsimiseks ja surnud tegude jätmiseks võtma pidevalt osa sellest söömaajast. „Jumal on Vaim ja kes teda kummardavad, peavad teda vaimus ja tões kummardama” (Jh 4:24), seepärast saavad Elavat teenida vaid elavad. „Jumal ei ole surnute, vaid elavate Jumal” (Mt 22:32).

РЕЧЬ МИТРОПОЛИТА ТАЛЛИННСКОГО И ВСЕЯ ЭСТОНИИ СТЕФАНА НА СОБОРЕ ЭАПЦ 2015

ческому труду. На того, кто применяет Слово Божие и Священное Писание в своих поступках, не действуют мнения о Церкви, распространяемые средствами массовой информации, пресс-релизы бюро статистики или равнодушие многих его соотечественников. Поэтому не будем беспокоиться о том, что в будущем Церковь все меньше будет похожа на общество, что она станет скорее Церковью меньшинства, будет продолжать свою жизнь в маленьких жизнеспособных приходах, в которых люди будут действовать, исходя из своей веры и убеждений.

Но в институциональном отношении мы должны развиваться дальше. Предполагаю, что для этого требуется примерно три года напряженной и усердной работы каждого из нас.

Из предстоящих нам задач я хотел бы назвать следующие:

Первое и очень важное: качество Побоюдосторонних отношений

Наша жизнь состоит из отношений. Отношения между руководящими органами Церкви и приходами далеки от идеала. Ответственность за это лежит на обеих сторонах одновременно. Мы ведем себя так, словно мы строители Вавилонской башни, и, даже говоря на одном языке, мы не понимаем друг друга...

Каждому из нас необходимо испытать свою совесть и очистить ее, настолько, насколько это возможно! Но для того, чтобы найти общий язык, нужно избавиться от обид, язвительности и упрямства. Сердце, замкнувшееся в себе, не может принять послание от Бога, но слушает лишь мирских советчиков, разжигающих неприязнь и отчуждение, и не следует по пути единства и межчеловеческого общения.

Я обращаюсь прежде всего к духовенству. Если мы, священники, не можем служить примером утешения, сочувствия, смирения и терпения для своей паствы, то как же мы можем проповедовать в своих приходах и своему окружению этот Христов призыв: «Придите ко Мне все труждающиеся и обремененные, и Я успокою вас; возьмите иго Мое на себя и научитесь от Меня, ибо Я кроток и смирен сердцем, и найдете покой душам вашим; ибо иго Мое благо, и бремя Мое легко»? (Мф. 11, 28–30)

Времена меняются и будут продолжать меняться. И среди нас есть определенное количество людей, я надеюсь, малое количество, которые хотели бы остаться со старыми представлениями и отношением, которые не всегда самые перспективные. Если мы не способны или не хотим позволить своим внутренним стенам пасть, хотя они и мешают нашей повседневной жизни, позволим же хотя бы работать тому малому стаду, которое каждое мгновение, денно и нощно платят собой тот налог на то, чтобы мы и, я осмелюсь сказать,

наша Церковь как институт могла бы выжить.

Вторая задача касается образования нашего духовенства, учителей религиоведения, капелланов и их ассистентов.

Договор о сотрудничестве, который мы заключили с Богословским институтом Эстонской Евангелической Лютеранской Церкви, дает нашим ученикам возможность получить достойное и признанное государством богословское образование. Мы надеемся, что вскоре сможем сотрудничать и с Тартуским университетом.

Я хотел бы от лица нашей Церкви выразить признательность священникам за их труды на приходах, зачастую приносимые в тяжелых условиях, зачастую при ограниченных богословских познаниях, но с такой глубокой верой, что все проблемы остаются на втором плане.

Но сегодня этого уже недостаточно: нам не хватает не только знаний, но и православной духовности и опыта. Недостаточно просто отправлять богослужения или участвовать в них, для того, чтобы сказать, что мы – истинно православные. Наш главный недостаток состоит в коллективном незнании того, что такое опыт церковной жизни и «как жить в Церкви сообща».

Быть православным – не значит жить Христианской жизнью, построенной на законах и прагматизме, но жить со знанием того, что прощение, рожденное любовью, не имеет границ. Православная жизнь – это скорее свидетельство о милосердии, братской любви, заботе о более слабых, чем исполнение предписаний и законов. Но нельзя уступать тогда, когда дело касается защиты нашей святой веры.

Быть православным – значит взять пример с доброго самаритянина, это значит выбрать в качестве образца покаяния и смирения мытаря, а в качестве примера любви – жену-грешницу, помазавшую ноги Иисуса благовонным миром.

Жизнь, истина, свет – это приобщение, сопричастность. Жизнь в сопричастности – это жизнь православного христианина. Приобщение – это Сама Пресвятая Троица. Наш Бог – это любовь, ибо Он – общение между Отцом, возлюбленным Своим Сыном и Духом любви. Быть православным – значит иметь личную связь с этим приобщением, это значит принять как часть своей жизни это приобщение, которым Пресвятая Троица зовет нас в Церковь.

Всему этому можно научиться с помощью молитвы, пользуясь богослужебными книгами и молитвословом, с помощью целомудрия, изучая труды святых отцов. Этому можно научиться и с помощью живого примера, который

священники подают своему малому стаду, доверенному им Богом, с помощью регулярного и правильного совершения богослужений и ответственности за духовные и материальные просьбы, которые возносятся у Престола Всевышнего.

Из-за важности той задачи, которая возложена на Свято-Платоновский семинар, Его Всесвятейшество Вселенский Патриарх Варфоломей решил назначить нам в помощь одного из своих викарных епископов, епископа Христопольского Макария, который станет деканом Семинара. В то же время, он остается служить у Его Всесвятейшества в Константинополе и продолжит преподавать в патриаршей богословской школе о. Крит, где он работает уже долгое время. Мы благодарим его, а также архиепископа Критского Ириней, который поможет покрыть расходы, связанные с работой митрополита Макария. Это говорит о том, какое важное признание заслужили наши успехи в созидании нашей Церкви.

Третья задача связана с монастырями

Насельники скита святого Иоанна Крестителя в Реомязе сделали уже много хорошего и красивого. У меня нет необходимости их благодарить, ибо большую плату они получают в Царствии Небесном за свою смелость, целеустремленность, отзывчивость, всегда веселое настроение и твердую решимость в исповедании нашей святой веры здесь, в Эстонии. Сейчас мы вместе с сестрами устраиваем свечной завод, который возьмет на себя производство свечей для всей Церкви.

Мы активно ищем спонсоров, и я надеюсь, что уже через несколько месяцев мы сможем поговорить об этом более конкретно.

Проект основания мужского монастыря в Сетумаа также находится в стадии разработки: государство заканчивает последние операции по передаче нам 17 гектаров земли в местечке Березье на побережье Чудского озера примерно в десяти километрах от Ряпина.

У нас есть перспективы пригласить монахов из Критского монастыря, который хочет помочь нам в развитии монашества в Эстонии. Я убежден в том, что с Божией помощью и при поддержке местных жителей мы сможем основать монастырь на этой территории, хранящей православие уже многие годы.

Четвертая задача касается работы с молодежью

Приходится признать, что в нашей Церкви молодежи немного. Несомненно «кризис» пастырской деятельности, направленной на молодежь, указывает нам путь к Богу – это должен быть путь без противопоставлений, без давления, путь бесконечного терпения.

Важно, чтобы работа с молодежью осуществлялась там, где молодежь и молодые взрослые приобщались бы к Слову Божию. Поэтому воскресные собрания имеют всегда большое значение, так как собирающаяся на них община верующих помогает нам раскрыть

Дорогие братья во Христе епископ Тартуский Илия и епископ Саареский Александр!
Дорогие священники и диаконы!
Дорогие архонты Тынис Рюитель и Вильо Ветик!
Дорогие насельники скита святого Иоанна и представители приходов!
Дорогие гости!

Снова мы собрались здесь, в этом историческом храме, где почивает священный мученик епископ Платон, на собор Эстонской Апостольской Православной Церкви. Под его взглядом и с его благословения начнем наш рабочий день сообща и смотря в будущее.

Приходится признать, что из-за определенных укоренившихся привычек как Церковь целиком, так и приходы по-отдельности находятся в состоянии застоя. Это может показаться тревожным знаком, и отрицать этот факт бесполезно. Но также справедливо и то, что у нас как у Церкви и как у приходов есть повод для оптимизма.

Наша надежда зиждется на уверенности в том, что Господь нас не оставит, что Он будет нашим проводником на хаотическом пути жизни.

Утверждая превосходство возвышенной евангельской любви над быстро распространяющимися административными и бюрократическими законами, оставляющими без внимания убеждение в том, что Бог создал человека по образу и подобию Божию, и провозглашая важность практики братского разделения вместо принципа «каждый сам за себя», мы, члены Эстонской Апостольской Православной Церкви, можем проповедовать весть о свободе и надежду на освобождение от всевозможных пут, которыми люди постоянно связывают друг друга.

По сравнению с прошлогодним Собором, на этот раз мы вступили в новый период изменений, касающихся всей Церкви. Это стало очевидно уже на апрельском собрании духовенства в Отепяэ. Эти изменения заставляют нас быть более творческими. И это настоящее счастье, за которое нужно держаться.

Прежде всего следует помнить о том, что будущее Церкви – это Евангелие. Евангелие – это слово жизни, не потому, что оно не ставит условий, но потому, что оно побуждает к твор-

свою веру и сделать ее более глубокой. Именно за воскресным богослужением глаза нашей молодежи могут открыться для принятия Бога.

Занятия с молодежью начинаются с живого исповедания Евангелия всем приходом. В первую очередь, это касается духовенства и предусматривает все более углубляющееся движение, не поверхностное, способность с глубокой верой и смелостью смотреть шире на наших людей, наше общество и нашу молодежь. Церковь существует для всех людей, в том числе и для молодых.

Гостеприимная Церковь принимает молодых людей такими, какие они есть. Молодым необходимо открыться Божию присутствию в полной свободе для того, чтобы это стало значимой частью их собственного опыта. Им нужно сделать шаги на пути открытия Бога в своем личном ритме. Молодым нужно пройти постепенно длинный путь, чтобы дойти до Господа, который сопровождает их без какого бы то ни было давления.

Не стоит строить иллюзий: как я уже говорил, времена меняются. Большинство молодых людей не знают о христианстве почти ничего. А значит, мы должны больше, чем когда-либо показать им, что быть христианином в слове и деле на самом деле отличается от нехристианской жизни.

Мы должны суметь сказать им, что благодаря жизненному опыту мы осознали, что христианская жизнь хороша: и поэтому мы, христиане, можем показать и сказать миру, кто такой на самом деле Бог. Сказать о том, что

жизнь во Христе – это любовь и красота, и путь к красоте. Красота, которая спасает мир, как сказал Солженицын, а до него Достоевский. Эта красота ведет нас в жизнь, которая сильнее смерти, служа в каждой ситуации и в каждом жизненном случае живым свидетельством о Евангелии – Благой Вести для нас всех.

На апрельском собрании духовенства в Отепяэ предложили новый состав команды, которая могла бы реорганизовать и оживить работу Союза Молодежи. Я от всего сердца желаю им удачи в решении такой важной для будущего нашей Церкви задачи. Всех священников и представителей управления приходов прошу оказать деятелям проекта работы с молодежью хороший прием. Я имею в виду не только доброжелательность, но и претворение предложенного ими в жизнь, чтобы поддерживать их начинания и помочь им.

Еще одно замечание: давайте привлекать к работе с молодежью старших членов прихода. Давайте попросим, чтобы они молились за молодежь, ибо старость дана нам в Церкви для того, чтобы молиться. Страшно подумать о том, что в обществе, где больше не молятся, и старость потеряла свое значение. Да, мы нуждаемся в пожилых людях и поэтому мы должны их направлять, чтобы ожидания нашей юности могли исполниться, в то же время таким образом мы по достоинству оценим наше старшее поколение.

Роль стариков, третьего поколения – это не презрение к молодежи, но передача им своего жизненного опыта. Таков и ответ нашей Церкви: бороться с современной культурой отвержения,

которая разделяет молодежь, взрослых людей и стариков.

Пятая задача затрагивает вас скорее как Церковное управление

Это касается зарплат священнослужителей нашей Церкви, начиная с будущего года.

На протяжении 16 лет, начиная с 1999 года по настоящее время, выплата зарплат священников была непосильной задачей для церковного бюджета. Разумеется, я не сожалею об этом. Напротив! Но для каждой вещи – свое время. Настало время передать заботу о содержании священников приходом. Некоторые приходы уже частично положили этому начало, некоторые священники стали финансово более самостоятельными, работая, например, капелланами в государственном секторе, преподавателями или в частном секторе.

И здесь хочу горячо поблагодарить всех работающих матушек. Они вносят достойный вклад в зарабатывание средств для пропитания семьи и участвуют вместе с супругами в обеспечении достойного образования для их детей. От всех нас сердечно благодарю их за это.

Настало время, чтобы наши приходы – как это принято во всем мире – взяли на себя ответственность за содержание духовенства. И Священный Синод, и Церковное управление делают со своей стороны все, чтобы достичь договоренности с приходами о том, чтобы выполняющие церковную работу

священники и диаконы получили зарплату от приходов. Точнее говоря, мы переходим от централизованной системы оплаты к системе оплаты со стороны приходов, что, по моему глубокому убеждению, даст приходам и общинам новое дыхание и силу.

В декабре мы получим точные ответы на вопросы, заданные по поводу каждого из представителей духовенства. Там, где финансовая поддержка крайне необходима, и только в этом случае, мы сможем прийти на помощь. Иными словами, с 1 января 2016 года Священный Синод совместно с Церковным управлением установит по поводу каждого священнослужителя и прихода, в каком объеме Центр Митрополии будет платить: в полной мере, частично или вообще не платить. Но на эту тему я планирую еще сегодня поговорить.

Возлюбленные во Христе братья и сестры!

В минувшее воскресенье мы приняли Святого Духа! Позволим же себе обрести утешение и радость, отличную от мирского благополучия и комфорта, позволим излечить самые глубокие раны и позволим почтить на нас огню Его любви и пролиться елею, который преображает все, с чем соприкасается.

Позволим же Ему оживить нас!

† Стефан,
Митрополит Таллиннский и всея Эстонии

Таллинн, Собор ЭАПЦ 2015

БЫТЬ ХРИСТИАНИНОМ В ЭТОМ МИРЕ

Нынешний век отличается непредсказуемостью, нестабильностью и сложностью. В наше время происходят постоянные изменения, мир развивается под сильным давлением. Это парализует, приводит к депрессии и порождает множество страхов.

Здесь, в Западной Европе, миллионы людей чувствуют, что их загоняют во все более и более глобализирующийся мир, который душит и рассматривает их как безликие цифры вместо того, чтобы дать человеку достоинство, пространство для деятельности и свободы принимать решения.

В таких условиях мы имеем полное право спросить: во-первых, разве не предсказано исчезновение христианства на Западе и секуляризация общества, в результате чего в коллективном сознании нашего современного общества Бог больше не Создатель всего сущего? Во-вторых, разве не тоталитарные идеологии, побеждающие на Ближнем Востоке и в других местах, стали использовать религию для оправдания убийств и геноцида?

В современном духовно неуравновешенном мире наша священная миссия – найти истинное значение воскресения в повседневной жизни Церкви. В то же

время как прихожане, так и духовенство зачастую находятся в замешательстве, которое несомненно вызвано ложным пониманием спасительной работы Христа в Церкви. Наша первейшая, главная и единственная идентичность – быть во Христе и только в Нем, в истинном Боге и истинном человеке, умершем на кресте и в третий день воскресшем нашего ради спасения и ради спасения мира.

И все же приходится признать, что многие люди, считающие себя православными христианами, причем совершенно искренне, понимают однако Церковь на основании своих смутных представлений и чувств, а не так, как нам завещали святые апостолы и отцы Церкви. Им не хватает живого исповедания, необходимого условием для которого является участие в таинствах Церкви¹.

Церковь, такая, как Христос ее основал – это не просто исторический организм, способный приспособляться и изменяться в соответствии с меняющейся идеологией и философскими течениями, такой подход привел бы лишь к обмирщению Церкви. И в то же время Церковь – это не только приют для беспокойных людей, ищущих прежде

всего удовлетворения своих личных потребностей. Церковь живет в общении и обоюдосторонних отношениях. На самом деле Церковь – это связь мира с Богом во Христе. И это «бытие во Христе», место, где мир встречается с Богом, еще раз подтверждает, что природа Церкви – глубоко богочеловеческая.

Первородный грех наших прародителей, Адама и Евы, ведет человека и мир к эгоцентризму, к замыканию в своем «я», к эгоизму.

Это дело рук сатаны, который и сам является творением Божиим, но несмотря на это, он способен как существовать, так и питаться гибелью Божьей твари, пытаясь затянуть ее в пустоту.

Средоточие сатанинской власти над людьми заключается в смерти (Рим. 8, 19-22), ведь смерть есть не что иное, как путь в небытие². Поэтому мы можем сказать, что источник индивидуализма, на самом деле, – смерть, сила разделения.

Но победа Христа уничтожила силу смерти, разлучающую человека с ближними (Еф. 2, 13-22). И потому наша причастность к крестной победе – это не

только надежда на будущее, но и действительность. Она дана крестившимся (Рим. 6, 3-4) и оставшимся во Христе (Ин. 15, 1-8). Христос пришел к нам, чтобы уничтожить дух разделения и объединить верующих в Него.

Внешнее свойство Церкви – это единство в любви (Ин. 17, 21), в то время как сердцевина и источник этого единства – это таинство причащения: «Один хлеб, и мы многие одно тело; ибо все причащаемся от одного хлеба» (1 Кор. 10, 17). Дьявол побеждается всякий раз, когда верующие готовы искренне дать друг другу целование мира перед принятием Тела и Крови Христовых. Кроме того, участие в таинстве причащения предлагает человеку замену любого проявления эгоизма. Когда мы читаем в книге Деяний апостольских (2, 47) о том, что «Господь же ежедневно прилагал спасаемых к Церкви» (то есть Господь через таинство причащения каждый раз увеличивал количество спасаемых), следует понимать, что спасение касается не только отдельных лиц, но всех христиан, объединенных в евхаристии, как одно целое.

Добавлю, что спасение через крестную смерть всеобъемлюще, оно затрагивает одновременно и человека, и весь мир в целом, это почитание материи и

1 См.: Иоанн Романидис. Жизнь во Христе. „La vie dans le Christ”, Synaxe nr 21 (p. 26-28), nr 22 (p. 23-26).

2 См.: «Слово о воплощении Бога-слова и пришествии Его к нам во плоти» свт. Афанасия Великого, ст. 4-5.

свет истории. Достаточно посмотреть на православную икону, чтобы понять это: на иконе изображен весь мир, не только люди, но и небо, и земля, звери, моря, реки, горы, пещеры, деревья и даже дома, для того, чтобы мы поняли – вся тварь призвана к святости вместе со всем, что ее окружает.

Но будем реалистами – опуская людей на уровень эгоцентризма и самолюбия, смерть ослепляет их, не дает им видеть истины. И поскольку правду признать трудно, многие отвергают ее. Человек всегда предпочитает считать правдой то, что удовлетворяет лишь его собственные интересы. Он ищет скорее защищенности, безопасности и счастья, чем испытаний, которые могут сопутствовать любви (Фил. 1, 27-29). Ему хватает чувственного верования, такого безопасного в своих моральных предписаниях и простых правилах, что это вызывает чувство комфорта, но вовсе не предполагает напряжения в отказе вместе со Христом от смерти и земной пустоты, тогда как вера, завещанная нам апостолами и святыми отцами – это все, что угодно, но не чувственность, она не предлагает нам удобства и комфорта, а благочестие не является первейшей ее целью.

В жизни во Христе и во имя Христа нет необходимости служить абстрактной размытой идеологии или тому, что считается необходимым среди людей. Делиться любовью по примеру Христа значит быть распятым во имя мира. Легко говорить о любви и доброте, намного сложнее вступить в искренние и близкие отношения с людьми различного происхождения. Для нас, православных христиан, единственная действительность, достойная того, чтобы ее прожить, – это действительность «общения святых», только это может изменить мир, поскольку все человечество и общество призваны измениться при помощи даров и действия Святого Духа.

«Это точно то», – пишет отец Иоанн Романидис, – «чему положили основание смерть и воскресение Христа – одно целое сообщество святых, которые не занимаются собой и своими собственными мнениями, но непрестанно выражают свою любовь ко Христу и ближним, в смирении, так же, как смирялся Христос. То, что было невозможно по закону смерти, стало возможным в единстве, в Духе и Жизни».

Для Церкви человек – это прежде всего таинство, таинство, которое действительно только в любви и общении с другими. Такое представление о человеке всегда нужно учитывать в пастырской работе, для того, чтобы исключить даже малейший страх, у которого нет ничего общего с любовью, и соединить это представление с любовью, у которой, в свою очередь, нет ничего общего со страхами. Каким образом наше исповедание Евангелия может быть воспринято серьезно без этого требования? Необходимо, чтобы наши приходы радикально изменили свое отношение, а члены прихода поняли, что они нарушают обеты, данные при крещении всякий раз, когда им лень идти в церковь и причащаться Святых Даров – без чего, как говорит святой апостол и евангелист Иоанн, у нас нет жизни в себе и мы умираем духовно.

Влияние богослужбной и евхаристической жизни не ограничивается только воскресеньем, литургическое общение – это не просто часть социокультурного поведения. Важно помнить, что приемы лукавого не изменились со временем (*diabolos* в переводе с греческого означает «разделяющий»), он верен себе, так же, как и возможности для спасения все те же – крещение и причащение, каноны Церкви не изменились, а мы по-прежнему читаем те же тексты Священного Писания.

Чем же тогда объяснить современные слабости, которые никогда не были столь заметны, как сегодня? Разве это не оттого, что мы больше не боремся ежедневно со злом, как нас учит Священное Писание, а Церковь используем в своих интересах, или оттого, что мы толкуем учение Христа в соответствии со своими чувствами, зачастую опираясь лишь на гордость и надменность ума? Не лучше ли было бы современным православным христианам вместо того, чтобы отворачиваться от святых канонов и учения святых отцов Церкви, потому что они «слишком суровы», обратить свой взор на описанную в Священном Писании жизнь во Христе и следить за тем, чтобы учение о вере – такое, каким нам его передали святые апостолы и отцы Церкви – оставалось неизменным?

«Что с нами стало», – спрашивает святой старец Порфирий Кавсокаливит, – «куда мы идем, почему наши дети уходят, почему ушли из своих домов и слоняются без цели, почему оставили жизнь, почему оставили образование? Почему это происходит? Дьяволу удалось скрыть самого себя и подтолкнуть людей к тому, чтобы они использовали другие имена... Они не соглашались с тем, что дьявол развивает и поднимает в человеке эгоизм. Но дьявол существует, это дух зла. Если мы скажем, что он не существует, это все равно что отречься от Евангелия, которое говорит и о нем. Это наш враг, наш супостат в жизни, противник Христа, и называется он антихристом. Христос пришел на землю, чтобы освободить нас от дьявола и даровать нам спасение. Бог действует в тишине. Он не хочет воздействовать на свободу человека. Он действует так тихо, чтобы медленно, очень медленно человек мог двигаться туда, куда он должен идти... Тем не менее, христианин не парит в облаках, как мы часто понимаем. Он воспринимает действительность и живет в реальной жизни, а не убегает от нее... Читаемое в Евангелии, у отцов он усваивает, учится применять это в реальной жизни – в быту. Он входит в тонкости поучений, усваивает их в жизни, делает своим опытом. Тогда он начинает чутко воспринимать обращение Божие к себе, становится такой чувствительной антенной, и сможет ответить».

Теперь осталось только определить, как эти отношения между людьми конкретно осуществить, я имею в виду отношения между людьми, которые отдают и получают. Святой Иоанн Златоуст многократно подчеркивает значение личной встречи с ближним, говоря всем занимающимся благотворительностью о том, что недостаточно просто дать денег бедному, но по примеру Христа нужно взять на себя всю глубокую боль нуждающегося, подобно тому, как Христос отождествил Себя с нашей истинной болью, и взял ее на Себя. Точно так же, как мы во время божественной литургии становимся одним целым со Христом,

так же, как Иисус отдает Себя нам, и мы должны стать одним целым с ближним, когда мы что-то жертвуем ему. Таинство любви соединяет Сына с Отцом, соединяет и Сына с каждым из нас и должно нас объединить в истинном общении со своими братьями, откуда бы они ни происходили и кто бы они ни были. В этом и состоит богословское значение столь дорогих святому Иоанну Златоусту понятий: «таинство алтаря» и «таинство брата».

Чем более жизнеспособен христианский приход, тем яснее осознают его члены, что ближний – это брат, тот, кого я встречаю на каждом шагу, тот, кого я стараюсь избегать... но не позволяю этому желанию сбить меня с пути. Как бы далеко я не пытался сбежать, он все равно меня найдет, он здесь: он смотрит, задает вопросы, просит, часто без слов. Церковь призвана создать на земле такую же атмосферу разделенной любви, взаимной заботы, солидарности и диалога, как это вечно действует в Пресвятой Троице. Ибо все создано по образу Троицы. И потому, что человек создан по образу и подобию Божию, он не может стать совершенным в одиночестве, но только в общении с другими. Этому есть имя – восприимчивость, эмпатия, гостеприимство.

«Мы живем», – пишет пастор Натали Шоме в протестантском журнале *R forme* (2 апреля 2015), – «в совершенно многообразном обществе. Мультикультурном, многоконфессиональном. В экономике господствует глобализация. Мы планируем свой отпуск во все более удаленные места. Но в повседневной жизни мы позволяем победить мыслям, в которых ближний – это опасность, причиняющая нам беспокойство... Не позволим же ввести себя в заблуждение, ни одна преграда не сможет в длительной перспективе держать подальше от нас тех, кого мы оттолкнули... нелегко выбрать принятие чужого, даже если культурный шок может иметь укрепляющие нас последствия. Но этот путь, требующий от нас многого, дарит нам также реальную возможность открыть для себя в человечности братьев, которых мы понемногу учимся видеть в людях».

Принять кого-либо – значит создать для ближнего в лоне Церкви необходимые для свободы условия, это значит позволить каждому быть человеком; это значит дать Христу возможность изменить его, сделать его новым человеком. Таково церковное приятие, когда у каждого есть возможность отдать другому соответственно своим дарам. Эти дары даны Святым Духом: «Плод же духа: любовь, радость, мир, долготерпение, благость, милосердие, вера, кротость, воздержание» (Гал. 5, 22). Это долгий путь, лежащий через узкие врата, по словам апостола и евангелиста Матфея (7, 13-18). Эти врата, говорит нам Иисус, дверь веры, на самом деле узки. Несомненно мало тех, кто пытается войти ими. И несмотря на это, Христос возложил на это малое стадо задачу быть светом мира и солью земли. Тем из нас, кто не может жить без заботы о предстоящих трудностях и испытаниях, Христос ответил: «Я есмь дверь: кто войдет Мною, тот спасется» (Ин. 10, 9).

Монах святой горы Афон Моисей пишет: «Некоторые говорят, что наша

жизнь очень коротка. Но я думаю, что мы сами сокращаем время нашей собственной жизни из-за жестокого обращения с ним, из-за бесполезной траты времени и растленности наших нравов. Если мы станем использовать нашу жизнь с подобающим к ней уважением, вдумчиво и экономно, то, безусловно, она будет достаточно большой. В целом человек не ценит время, он его транжирит, и оно протекает не использованным, человек его легко растрчивает, и не использует с пользой. Люди часто живут на земле как бессмертные. Время невозможно выгадать, поскольку дни лукавы суть. Время удлиняется настолько, насколько человек духовно возрастает, насколько он умножает глубину и священный характер смысла жизни. Некоторые состарились, но при этом не став зрелыми по жизни, а некоторые молодые состарились, прежде чем вырасти. Они пугаются смерти, хотя они не знают того, как жить. Люди растрчивают свою жизнь, обладая ей, но, не прожив ее. Они не знают ни того, что такое жизнь, ни того, что такое смерть, или того, в чем заключается истинный смысл человеческой жизни. Смерти боятся больше всего те, которые обличаются своей совестью, которые не изменили к лучшему своей внутренний облик, которые были соблазнены жизненными удовольствиями. Духовность человека сильно сопротивляется тлению и тому злу, которое может принести время. Мир в душе человека может обитать постоянно только после серьезных испытаний жестокими гонениями со стороны зла. Доверие Божию Промыслу окажет серьезное содействие в достижении этого мира.

В жизни мы сдаем экзамен. Если мы победим наши страсти, если мы возлюбим любовь, если мы возненавидим зло, если мы познаем самих себя, если встретимся с Богом. Тогда только мы и достигнем цели, смысла нашей жизни. Мы прошли экзамены. Мы ощущаем благоухание мира вечности. Мы не боимся смерти. Нас не утомляет жизнь. Мы каемся, надеемся, радуемся»³.

В наш век зачастую агрессивно проводимой модернизации некоторые христиане мечтают вернуться к определенному фундаментализму, пробужденному ностальгической идеологией, что однако парадоксальным образом является одной из форм обмирщения.

Несмотря на наружность Церкви и некоторые изречения демагогов, было бы абсурдно полагать, что Православная Церковь противостоит Западной Европе в настоящий момент, когда во всем мире обращают особое внимание на материальный успех, а в обществе процветает либерализм, который недооценивает человека и уничтожает прежде всего духовную жизнь. Теперь нам, православным, открывается возможность создать для наших современников, часто охваченных равнодушием, условия для настоящей встречи с Евангелием. Такой образ мыслей помогает ищущим путь в слабо ощутимой пустоте.

Опять же, это наша работа: найти слова для убеждения в том, что православное богословие – это прежде всего богословие служения. В этом богословии мысли

³ Старец Порфирий Кавсокаливит. Житие и слова.

приобщаются таинству света, в котором проявляются вопросы о жизни, смерти и зле. Как христиане мы призваны расширять то, что нам дается бесплатно в мире, где все имеет цену, продается и покупается. Но больше всего необходимо избавиться от представления о том, что спасение или страдания Сына необходимы для того, чтобы смягчить обиженного и разгневанного Отца. Бог не есть причина зла, но распинатель зла, Он открывает нам путь к воскресению и возвращает нам бытие в его осмысленности и святости, признании красоты. Это бытие в красоте, которая теперь не обладание или соблазн, но общение, причастие.

«Миру нужны сильные, свободные, правдивые слова - ведь Слово стало плотью. Надо, чтобы и наше слово, по примеру Сына Человеческого, вышло на улицу», – пишет Митрополит Гор Ливанских Георгий Ходр. И далее он уточ-

няет: «Христос – это не институт, Он – ценность страдающих, образ действия, изменение сердец в сторону нежности, простоты и смирения» . И в заключение еще несколько слов.

В божественной литургии содержится все, что связано:

- с сохранением природы и творчества человека,
- с признанием и развитием научных и технологических достижений,
- с развитием современной философии,
- со строительством Церкви Христовой на земле,
- с выражением спасения Божиего в мире,
- с целомудрием и молитвой, которые помогают освящению и спасению всей твари.

Евхаристия – это мирное единение человечества у Престола Создателя.

Божественная литургия, изначально культ и жертва, призывает христиан

пересмотреть всю человеческую жизнь и организовать ее ответственно и решительно. Это переустроило бы время и отношения не только между людьми, но и с творением во всей его целостности. Евхаристическая сущность литургии побуждает христиан лучше жить вместе, принимать плоды трудов людей как настоящий дар, который приносится Богу, а трудящийся не ищет личной выгоды, не хочет получить ничего взамен, но с радостью вносит свой вклад в общее дело.

В евхаристическом пространстве жизнь христианина становится противоположностью господствующей сейчас ненасытной мании потребления. В евхаристическом пространстве жизнь христианина становится созерцательной, не потребительской.

Если бы христиане ценили благие свойства божественной литургии, общество освободилось бы от ненасытности и на-

шло бы возможность открыться надежде, любви, вере, иными словами – христианству.

Никогда не стоит забывать, что за каждой литургией осуществляются самые далекоидущие цели в истории. Время становится вечностью, пространство расширяется до безграничности, чтобы вместить Того, Кого ничто не может объять. Движение оканчивается в бесконечности, ибо, выходя за границы тварного, оно неподвижно продолжает движение в нетварном.

Вне всякого сомнения литургия ведет к совершенству мира, чтобы все стали «одним» в Едином Господе.

Бордо, 2 мая 2015.

† Стефан,
Митрополит Таллиннский
и вся Эстонии

СЕМЬ СЛОВ О ЖИЗНИ ВО ХРИСТЕ СВ. НИКОЛАЙ КАВАСИЛА

(начало в № 61 газеты «Metropoolia»)

Для сего не одним телом облекся Он, но принял и душу, и ум, и желание и все тому подобное человеческое, дабы можно было всецело соединиться с нами, и всецело обитать в нас, и нас разрешить в себя, со всем нашим соединяя все свое; почему с согрешающими Он несообразен и несоединим с ними, ибо в сем только общее у нас с Ним. Ибо и все прочее и принять от нас человеколюбие, и сообщает нам человеколюбиво. Ибо в одном случае нужно было Богу снизойти на землю, в другом нас возвести на небо, там Ему вочеловечиться, здесь человеку быть обожену, там вообще освобождает природу от поношения в одном теле и в одной душе победив грех, здесь каждого из людей очищая от грехов и сопоставляет Богу, а сие человеколюбнее одного. Ибо когда невозможно было нам возшедши соединиться с Ним, Он, сошедши к нам, воспринял наше и столь искренно соединился с воспринятым, что, отдавая нам воспринятое от нас, передает и свое, и приобщаясь плоти и крови человеческой, мы душами принимаем Самого Бога, и тело Божие, и кровь, и душу Божию, и ум, и желание, нисколько не менее, как и человеческое. Ибо надлежало и сему быть и оному соделаться врачевством моей немощи. Ибо если бы он был только Бог, не соединился бы таким образом, и как соделался бы вечерей для нас? Если же был

бы только тем, что мы, не совершил бы сего. А теперь и то и другое вместе; таким образом, с одной стороны соединяется и сродняется с людьми, как с однородными, с другой может превзойти и победить естество и переменить в Себя. Ибо большие силы не позволяют меньшим силам оставаться тем же, когда соединятся с ним, и железо ничего железного не сохраняет, сходясь с огнем, и земля и вода, будучи подвержены действию огня, переменяют свои свойства в свойства огня. Если в однородных силах лучшие так действуют на худшие, что должно думать об оной выше естественной силе? Ясно, что когда изливается в нас Христос и соединяет с нами Себя Самого, Он переменяет и в Себя преобразует нас, как бы малую каплю воды, влитую в беспредельное море мира; ибо миро столько имеет силы над впадшими в него каплями, что не просто делает их благоуханными, и только пахнущими миром, но самым благоуханием, природой самого изливаемого на нас мира. «Христово бо, – сказано, – благоухание есмь» (2Кор.2:14). Таковую силу и благодать имеет вечеря для приобщающихся, если, приступив к ней чистыми от всякого зла, и впоследствии не привнесем ничего лукавого; ибо когда мы таковы и так приготовлены, ничто не препятствует Христу приискренно соединиться с нами. «Тайна сия велика есть» (Еф.5:32), говорит блаженный Павел, восхваляя сие единение. Ибо это и есть оный знаменитый брак, на который всесвятый Жених как деву приводит невесту свою – Церковь. Ибо здесь Христос воспитывает лик присных Своих, посредством сего одного таинства мы соделаваемся плотью от плоти Его и костями от костей Его. Этим самым Апостол, определяя брак, показывает, что Христос есть жених, и имеет невесту, как говорит невестоводитель Иоанн. Сие таинство есть свет для очищенных уже, очищение для очищаемых еще, помазание для подвизающихся против лукавого и против страстей. Ибо для одних уже не остается ничего иного, разве только, подобно глазу очищенному от тины, принимать свет мира, а для нуждающихся в том, кто имел бы силу очищать, какое может быть иное очищение? Ибо кровь Сына Божия очищает нас от всякого греха (1Ин.1:7), говорит по преимуществу возлюбленный Христу Иоанн. А

кто не знает, что победу над лукавым получил один Христос, тело Коего есть единственный трофей над грехом, и что может Он подавать помощь подвизающимся посредством того тела, в котором пострадал сам и победил, когда подвергался искушению? Ибо поелику плоть не имела ничего общего с духовной жизнью, и была ей чрезмерно неприязненна и враждебна – ибо «плоть, – сказано, – похотствует на духа» (Гал.5:17), посему против плоти измышлена плоть, против земной духовная, и законом плоти разрушается плотской закон, и плоть покоряется духу, и помогает против закона греха. Посему никому не-возможно было жить духовной жизнью, пока не была еще создана сия блаженная плоть; тогда не спасал и самый закон, хотя не совсем чуждый любомудрия, и не имел никакой силы в людях, так как самая природа наша помогала прирожденной нам худшей части. Ибо немоществоваше, — сказано, – закон плотию (Рим.8:3), и нужна была другая плоть, могущая дать ему силу. «Немощное бо, – сказано, – закона, в немже немощество – ваше плотию, Бог Сына своего послав в подобии плоти греха осуди грех во плоти» (Рим.8:3). Посему мы всегда имеем нужду в сей плоти и постоянно наслаждаемся трапезой, дабы действителен был в нас закон духа, и для жизни плоти не оставалось никакого места, и не имела она времени склоняться к земле, подобно тяжелым телам, лишившимся поддержки. Ибо таинство сие совершенно во всем, и нет ничего такого, в чем приступающие имели бы нужду, и чего оно не доставляло бы им вполне. Поелику же чудное свойство вещества не позволяет печати оставаться неизменной: «имамы бо сокровище сие в скудельных сосудах» (2Кор.4:7), – посему не однажды, но постоянно принимаем врачевство, и художнику всегда нужно приседать брению, и тотчас восстанавливать сливающийся образ, и нам нужно постоянно иметь руку врача, поддерживающую ослабевающее вещество и исправляющую уклоняющуюся волю, чтобы не похитила нас пришедшая смерть. Ибо мертвых, – сказано, – нас сущих прегрешениями сооживи Христом, и «кровь Христова очистит совесть нашу от мертвых дел, во еже послужити нам Богу живу и истинну» (Еф.2:1; Евр.9:14). Ибо истинную жизнь

от Божественного одного сердца привлекает в нас сила священной трапезы, и чтобы часто служить Богу – есть ее же дар. Ибо если чистое служение Богу состоит в том, чтобы подчиняться, покоряться Ему, делать все по Его внушению, не знаю, когда лучше можем мы быть покорны Богу, если не тогда, когда становимся членами Его? Ибо кто и над кем может лучше господствовать, нежели как глава над членами? А дабы соделаться членами Христовыми, сие, и при действии всякого иного священного таинства, совершеннее дарует нам хлеб жизни. Ибо как члены живы посредством главы и сердца, так «ядый, – сказано, – Мя и той жив будет Мене ради» (Ин.6:57). Можно жить посредством пищи; таинство же имеет не такой вид, ибо пища, не будучи сама живой, не может сама собой ввести в нас жизнь. Поелику же она помогает жизни, присущей телу, то и представляется, что она есть причина жизни для приемлющих ее. А хлеб жизни сам жив, и ради него истинно живы те, коим преподается он, почем и пища претворяется в питающегося, и рыба, и хлеб, и все иное вкушаемое в кровь человеческую, здесь же все напротив. Ибо хлеб жизни сам движет питаемого, и изменяет, и прелагает в себя самого, и что свойственно только сердцу и голове, мы движемся и живем, и в сем уподобляемся Ему, как и Он имеет жизнь; что показывая и Сам Спаситель внушает, что не вид пищи поддерживает жизнь нашу, но Сам Собой вдыхает Он ее и доставляет, как сердце или голова, членам жизнь, потому и назвал себя хлебом живым, и сказал: «ядый Мя, и той жив будет Мене ради» (Ин.6:57).

Итак очевидно, что поклоняться Богу духом и истиной, и служить Ему чисто – есть дело священной трапезы; ибо не только быть членами Христа и уподобляться Ему сим образом даруют нам сии таинства, но и то, что мертвым нельзя служить живому Богу, а соделаться живыми и освободиться от мертвых дел не иначе можно, как всегда вкушая сию вечерю. Ибо так как Бог есть Дух и поклоняться Ему должно духом и истиной, так и живым надлежит быть тем, кои избирают для себя служение живому, ибо сказано: «несть Бог Бог мертвых, но живых» (Мф.22:32).

MAARJA FESTIVAL

15. augustil 2015 Põide vallas Saaremaal

Viimastel aastatel on Saaremaal Põide vallas asuvate koguduste, EAÖK Tornimäe Neitsi Maria kaitsmise koguduse ja EELK Põide Maarja koguduse vaheline koostöö süvenenud. Sellele on eelkõige kaasa aidanud Tornimäe kogudusele uue preestri ja Põide kogudusele uue diakoni ametisse määramised. Mõlemate koguduste elu on saanud uue hingamise ja lisaks oma tegevistele peetakse oluliseks kogudustevahelist läbikäimist ja ühiseid ettevõtmisi.

Märkimist väärt on ka mõlema koguduse tihe koostöö kohaliku omavalitsusega, mis on ka eelduseks, et siseministri ja Eesti Kirikute Nõukogu presidendi pöördumine omavalitsuste ja koguduste poole teema-aasta „Kaheksa sajandit Maarjamaad“ vääriliseks tähistamiseks on Põide vallas leidnud head kõlapinda. Saaremaa kaks Neitsi Maarjale pühendatud kirikut asuvad mõlemad Põide vallas, mille tõttu Maarja festivali korraldamine just Ida-Saaremaal on igati asjakohane.

Festivali korraldamiseks moodustati toimikond, millesse kuuluvad esindajad mõlemast kogudusest, kohalikest vallavalitsusest ja rahvamajast. Ühiselt koostati sündmusterohke festivali kava.

15. augustil toimuva festivali juhatab sisse kell 10.00 Jumalaema uinumise püha piiskoplik liturgia Tornimäe Neitsi Maria kaitsmise kirikus.

Pärast liturgiat võõrustab külalisi Tornimäe kogudus, pakkudes lõunasööki kirikukompleksi varjualuses.

Kell 14.00 algab Tornimäe rahvamajas teemakohane ajalookonverents. Kokkutulnuid tervitab Põide vallavanem Andres Hanso ja „Kaheksa sajandit Maarjamaad“ teema-aasta koostöökogu poolt EKN-i president peapiiskop emeritus Andres Pöder.

Ajalookonverentsil avavad lekorid meile 800 aasta taguste sündmuste tagamaid

ning aitavad lahti mõtestada kohalikke tavasi ja uskumusi. Esinevad professor Anti Selart, ülempreester Mattias Palli ja Saaremaa muuseumi esindaja.

Päev rahvamajas peadib ikoonimaali näituse „Jumalasünnitaja-Maarjamaa taevane eestkostja“ avamisega, mille juhatab sisse ikoonimaalija Sirje Säär. Näitusel saab tutvuda tänapäevaste ikoonimaali koolkondadega, aga ka teostega varajasemast ajajärgust.

Lisaks näituse korraldajate Sirje Sääre ja Inga Heamägi ikoonidele osalevad oma töödega Püha Eelkäija Skiita, Tartu meistririte töökoda Ikonaat, Tiina Veisserik, Maarja Treima jt. Välja pannakse ka ajaloolisi ikooni kogudustest üle Eesti. Näitus jääb Tornimäel avatuks kaheks nädalaks.

Kõik, kes on end eelnevalt ikoonimaali töökojas osalemiseks registreerinud, saavad kätt proovida matkaikooni valmistamisel. Töötuba on avatud 14.00–17.00 Tornimäe kirikukompleksis.

Alates kella 15.00 peetakse Põide kiriku juures käsitöö- ja aiasaaduste laata, kus lisaks kauplemisele on põnevat tegevust nii lastele kui ka täiskasvanutele.

Õhtu hakul kell 19.00 on kunstiajaloolase Juhan Kilumetsa juhtimisel võimalus osa saada põnevast ringkäigust keskaegses kirikuhoones.

Kell 20.00 annavad Linnamuusikud Taivo Niitvägi juhendamisel Põide kirikus Neitsi Maarjale pühendatud kontserdi ja päeva võtab kokku oikumeeniline palveteenistus.

Kõik huvilised on oodatud osa saama Maarja festivalil toimuvast. Lisainformatsioon telefonil 50 44 022 või e-posti aadressil marina.treima@gmail.com

Festivali toetavad Eesti Kirikute Nõukogu, „Kaheksa sajandit Maarjamaad“ teema-aasta koostöökogu Kodanikuühiskonna Sihtkapital ja Põide vald.

VÕIGEUSU LAULULAAGER TORNIMÄEL

Augustis tuleme Saaremaal Tornimäe kirikukompleksis toimuvasse õigeusu laululaagrisse kokku juba viiendat korda, et ühiselt õigeusu kirikulaulu õppida ja harjutada.

Laager algab 12. augustil kell 17.00 õhtupalvusega ja lõpeb laupäeval, 15. augustil ühise söömaajaga pärast Jumalaema uinumise püha piiskoplikku liturgiat.

Lisaks laulmisele ja tavapärasele hommi-

ku- ja õhtupalvusele on ettevalmistamisel põnevaid väljasõite. Soodsa ilmaga saab kindlasti meres ujumas käia ja õhtuid veeta mõnuses vestlusringis lõkke ümber.

Kuna laager kulmineerub laupäeval Jumalaema uinumise püha pidamisega, õpime seekord selle püha koguöisel teenistusel ja liturgial lauldavaid palveid.

Eriliseks teeb tänavuse laululaagri see, et laupäevane piiskoplik liturgia on osa 15. augustil Põide vallas peetavast Maarja festivalist. Festivali päev on täis huvitavaid sündmusi ja kõigil laagrilistel on võimalus neist osa võtta. Tuleb vaid jälgida reklaami!

Laagrisse on oodatud kõik, kellele kirikulaulu huvi pakub – nii lapsed kui ka täiskasvanud.

Õöbimine on telkides – seega tuleks kaasa võtta telk, magamiskott, toidunõud ja pesemisvahendid. Kellel on olemas õigeusu palveraamat (punases köites), võtke kaasa. Osavõtumaks: vabatahtlik annetus. Sellega katame ettevalmistatud õppematerjali ja ka söögikulud.

Osalemisest palume teada anda telefoninumbri 50 44 022, või e-posti aadressil marina.treima@gmail.com.

Rõõmsa kohtumiseni Tornimäel!

ILMUNUD ON UUS USK JA ELU

Ajakirja **Usk ja Elu** 13. numbri juhatab sisse metropoliit Stefanuse mõtisklus apostlik-õigeusu kanoonilistest ülesannetest tänapäeval ja lähitulevikus, mis kanti ette Pariisi raamatumessil eelmise aasta aprillis.

Seekordse ajakirja põhiteema on aga ikoon, seda eriti teoloogilisest vaatenurgast. Teema juhatab sisse püha Damaskuse Johannese

esimene kaitsekõne pühakujude põlgajate vastu. Nagu paljud varakiriklikud õpetustäpustavad kirjutised, on ka see tekst – varase pildirüüste ajajärgu ikooniteoloogia põhitekst – vastukaaluks Kiriku õpetustevõrkudele ähvardavatele seisukohtadele.

Pühakujudest räägivad ka ülejäänud artiklid. Pariisi teoloogi, ülempreester Boriss Bobrinskoi kirjutis pildirüüstest aitab mõista ajaloolist tausta, milles püha Johannese kõne on sündinud. Järgneb meie luge-

jale juba tuttava prantsuse teoloogi Olivier Clément' arvustus ikoonimaalija ja -teoloogi Leonid Uspenski klassikalisele teosele „Ikooniteoloogia“. Ehkki artikkel puudutab paljudele tundmatut raamatut (venekeelne tõlge on küll ka meil olnud müügil), on see kirjutatud mõistetava ja huvipakkuvana ka neile, kes raamatut lugenud pole.

Kreeka vaimuliku Anastasios Aleksiose jutlus õigeusu pühapäeval võtab retoorilises stiilis kaunitult kokku pühakujude põ-

hitähenduse ja kasutuse õigeusu kirikutes. Kunstiajaloolane Linda Lainvoo kirjutab oma artiklis ikoonide eripärast mitme Eesti kiriku näitel.

Ajakirja põhiteemaga on seotud ka illustatsioonid, mitme tänapäeva ikoonimaalija maalitud pühakuju reproduktioonid. Need tulevad meelde, et ikoonimaalil pole ainult teoloogiline või ajalooline aspekt, vaid see on osa õigeusu elavast pärimusest nii maailmas kui ka Eestis.